

Masteroppgave
ved Handelshøyskolen BI

Beregning av sjablongfradraget for liv- og
pensjonsforetak
FSFIN §§ 8-5-1 – 8-5-2

Eksamenskode og navn:

**MAN 30721 – Avsluttende oppgave - Executive Master of
Management med spesialisering i skatte- og avgiftsrett**

Utleveringsdato:
26.01.2022

Innleveringsdato:
09.12.2022

Navn: Malin Engerdahl

Stuedsted:
BI Oslo

Innholdsfortegnelse

Innhold

INNHALDSFORTEGNELSE	I
SAMMENDRAG.....	III
1. PROBLEMSTILLING.....	1
2. NYE SKATTEREGLER FOR LIV- OG PENSJONSFORETAK.....	2
2.1. OMLEGGING AV SKATTEREGLENE FOR LIV- OG PENSJONSFORETAK	2
2.2. SKATTELOVEN § 8-5.....	3
2.3. FORMÅLET MED SKTL. § 8-5 FJERDE LEDD.....	3
3. REGNSKAPSFØRING I LIV- OG PENSJONSFORETAK.....	4
3.1. REGNSKAPSOPPSTILLINGEN	4
3.2. FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER	5
3.3. ÅRLIGE VERDIENDRINGER PÅ EIENDELER	6
3.4. INNTEKTER FRA DATTERSELSKAPER	6
3.5. ANDEL AV OVERSKUDD SOM TILFLYTER SELSKAPET	6
4. SJABLONGREGELEN	8
4.1. HISTORISK BAKTEPPE	8
4.2. SJABLONGREGELENS ORDLYD	9
4.3. GRUNNLAGET FOR BEREGNING AV SJABLONGFRADRAGET	11
4.4. BEREGNING AV SJABLONGFRADRAGET	12
4.5. PORTEFØLJEVIS BEREGNING AV SJABLONGFRADRAGET?.....	13
5. MEDFØRTE ENDRINGEN I SKATTEREGLENE FOR LIV- OG PENSJONSFORETAK KONSEKVENSER FOR BEREGNINGEN AV SJABLONGFRADRAGET?.....	15
5.1. HOVEDREGELEN - FSFIN § 8-5-1	15
5.2. FRADRAGSGRUNNLAG OG FRADRAGSBEREGNING - FSFIN § 8-5-2.....	16
5.3. FORMÅLET MED SJABLONGREGELEN	18
5.4. LOVTOLKNING - BETYDNINGEN AV HENVISNINGEN TIL SKTL. § 8-5 FJERDE LEDD.....	20
6. OVERORDNET FORMÅL – FJERNE UTILSIKTEDE SKJEVHETER I BESKATNINGEN	29
6.1. HISTORISK UTVIKLING I SKATTEPLIKTIG INNTEKT	29
6.2. EFFEKTEN AV TOLKNINGSALTERNATIVENE	31
6.3. BESKATTEDE VERDIENDRINGER PÅ AKSJER I DATTERFORETAK	33

7. RETT SKATT TIL RETT TID?	38
REFERANSELISTE	40
VEDLEGG 1 - UTDRAG FRA ÅRSRAPPORT FRENDE LIVSFORSIKRING AS	43
VEDLEGG 2 – SKTL. § 8-5	46
VEDLEGG 3 - FSFIN §§ 2-38-1 – 2-38-2	48
VEDLEGG 4 - TALLMATERIALE	49
4.1. SKATTEETATENS DATAVAREHUS	49
4.2. «SELSKAP AS» – UTVIKLING I PREMIERESERVEN 2011-2021	50
4.3. RAPPORTER – UTTREKK STATISTIKKBANK SSB.NO	51

Sammendrag

Liv- og pensjonsforetak har siden 2012 hatt anledning til å kreve et særskilt skattemessig sjablongfradrag i sin inntekt. Sjablongfradraget er forskriftsfestet, og hadde sitt opprinnelige utspring i at fritaksmetoden ikke gjaldt realiserte inntekter fra objekter under fritaksmetoden, så langt disse objektene var eiet gjennom kundemidlene i liv- og pensjonsforetak. Samtidig var aksjeinntekter som ble opptjent i selskapsmidlene omfattet av fritaksmetoden. Ettersom selskapet for visse tilfeller har rett på en andel av overskuddet i kundeporteføljene, var formålet med sjablongfradraget å korrigere for unntaket fra fritaksmetoden for å likestille beskatningen av dette overskuddet med selskapsmidlenes øvrige inntekter.

Med virkning fra inntektsåret 2018 gjennomgikk skattereglene for liv- og pensjonsforetak en vesentlig endring. For beskatning av kundemidlene, innebar lovendringen blant annet at skattleggingen skal foretas i samsvar med regnskapslovgivningen. Kundemidlene følger således et eget skatteregime. Dette var et forsøk på å rette opp tidligere skjevheter i beskatningen av disse foretakene.

Sjablongregelen for liv- og pensjonsforetak ble videreført i det nye skatteregimet, men ble i forbindelse med lovendringen flyttet til nye forskriftshjemler. Og selv om lovgiver gikk grundig til verks når de nye skattereglene skulle utformes, ble sjablongregelen viet nokså lite oppmerksomhet.

Denne oppgaven viser at beregningen av sjablongfradraget i det nye skatteregimet byr på en del uavklarte problemstillinger. Problemstillingen for denne oppgaven er således valgt på bakgrunn av en antakelse om at rettsoppfatningen knyttet til beregning av sjablongfradraget i årene etter 2018 er uklar.

I oppgaven vil beregningen av sjablongfradraget i det nye skatteregimet drøftes i lys av formålet, forarbeider, ordlyd og reelle hensyn. Videre vil ulike alternative måter å tolke sjablongregelen på eksemplifiseres og analyseres. Det må presiseres at beskrivelsen av forsikringsvirksomhet og de regneeksempler som fremgår i oppgaven, bevisst er forenklet.

1. Problemstilling

Med virkning fra inntektsåret 2018 ble skattereglene for liv- og pensjonsforetak vesentlig endret. For liv- og pensjonsforetak var den største endringen at regnskapsreglene skal legges til grunn ved beskatningen av kundemidlene, i henhold til skatteloven¹ (sktl.) § 8-5 fjerde ledd. Den forskriftsfestede sjablongregelen fra 2012 ble videreført i Finansdepartementets forskrift til skatteloven (FSFIN)² § 8-5.

Sjablongfradraget er ment å avhjelpe effekten av at aksjeinntekter i henholdsvis kundemidler og selskapsmidler følger ulike skatteregler, ettersom selskapsmidlene for visse tilfeller har rett til en andel av overskuddet i kundemidlene.

Hvorvidt overgangen til det nye skatteregimet har påvirket hvordan sjablongregelen skal forstås og anvendes er noe uklart, og har gitt opphav til usikkerhet knyttet til beregningen av sjablongfradraget i tiden etter lovendringen. Problemstillingen som er valgt for denne oppgaven er derfor:

Medførte endringen i skattereglene for liv- og pensjonsforetak konsekvenser for beregningen av sjablongfradraget i FSFIN §§ 8-5-1 – 8-5-2?

Problemstillingen reiser flere underproblemstillinger som vil drøftes underveis i oppgaven. Dette gjelder blant annet hva som er formålet med sjablongregelen, hvordan sjablongregelens ordlyd skal tolkes og hvilke inntekter som skal inngå i beregningsgrunnlaget.

Hvorvidt det har oppstått nye skjevheter i lovgivers forsøk på å rette opp de tidligere skjevhetene i beskatningen av liv- og pensjonsforetak, er også et relevant spørsmål som vil bli behandlet.

---

¹ Lov 26. mars 1999 nr. 14 Lov om skatt av formue og inntekt

² Forskrift 19.11.1999 nr. 1158 Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14.

Oppgaven innledes med en nokså overordnet beskrivelse av bakgrunnen for endringene i skattereglene for liv- og pensjonsforetak, og systematikken ved det nye skatteregimet. Deretter følger en overfladisk beskrivelse av regnskapsføringen i liv- og pensjonsforetak, ettersom det anses nødvendig å ha en grunnleggende kjennskap til prinsippene og strømmingene i liv- og pensjonsforetakenes regnskaper for å forstå oppgavens problemstilling og den videre analysen.

2. Nye skatteregler for liv- og pensjonsforetak

2.1. Omlegging av skattereglene for liv- og pensjonsforetak

Før 2018 fulgte skattereglene for liv- og pensjonsforetak i all hovedsak ordinære regler om fradragsrett, tilordning og tidfesting. Som et forsøk på å tilpasse skattereglene til selskapenes særegne virksomhet var det i tillegg innført enkelte særregler. Dette gjaldt for eksempel skatteplikt for verdiendringer på direkteeiet eiendom³, og unntak fra fritaksmetoden for realiserte inntekter fra aksjer og andeler som var eiet i kundemidlene.⁴

Kombinasjonen av ordinære tidfestingsregler, særreglene i det opphevede skatteregimet og særegenheten ved selskapenes virksomhet medførte at det oppstod skjevheter i beskatningen. Over tid resulterte dette i at selskapene opparbeidet seg store fremførbare underskudd, på tross av at selskapene i all hovedsak gikk med store regnskapsmessige overskudd.

I Prop. 1 LS 2018⁵ ble svakhetene ved de daværende skattereglene adressert, og Finansdepartementet varslet at det høsten 2018 ville sendes et forslag om endring av skattereglene for forsikrings- og pensjonsforetak på høring.

For liv- og pensjonsforetak ble det vist til at beskatningen etter daværende regler medførte at det oppstod utilsiktede effekter som ikke var i tråd med prinsippet om at det skulle skilles mellom selskapets og kundenes midler.

---

³ Skatteloven § 14-4 tredje ledd (Opphevet 31.12.2017)

⁴ Skatteloven § 2-38 syvende ledd (Opphevet 31.12.2017)

⁵ Prop. 1 LS Skatter, avgifter og toll 2018 s. 109

2.2. Skatteloven § 8-5

De nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak er lovfestet i sktl. § 8-5⁶ med tilhørende korresponderende bestemmelser⁷. Dette er en lex specialis-bestemmelse, som går foran skattelovens alminnelige regler. I sktl. § 8-5 fjerde ledd fremgår følgende:

Regnskapslovgivningens regler legges til grunn ved skattlegging av inntekter og fradrag for kostnader, herunder gevinst og tap, knyttet til eiendeler som forvaltes i investeringsvalg- og kollektivportefølje i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak. Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av reglene i dette ledd.

I bestemmelsen vises det til «eiendeler som forvaltes i investeringsvalg- og kollektivportefølje», som gjelder kundemidlene i liv- og pensjonsforetak. Som det fremgår av bestemmelsen, legges regnskapslovens regler til grunn for å fastsette skattepliktig inntekt for den delen av regnskapet som omfatter forvaltningen av kundemidlene. Dette innebærer en utvidet fradragsrett for kostnader, og særskilte tidfestingsregler for inntekter, kostnader, gevinster og tap.⁸

De nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak har medført at både realiserte og urealiserte inntekter fra objekter under fritaksmetoden er fullt ut skattepliktige i kundemidlene. I tillegg gis det fradrag for avsetninger⁹ til dekning av selskapets kontraktsfastsatte forpliktelser overfor kunden. For inntekter og kostnader knyttet til forvaltningen av selskapenes egne midler, følger tidfesting og fradragsrett de ordinære skattereglene.

2.3. Formålet med sktl. § 8-5 fjerde ledd

Et grunnleggende prinsipp med de nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak er at kundenes midler skal beskattes på kundenes hånd.¹⁰ Ved å legge regnskapsreglene til grunn for beskatningen av kundemidlene, oppnås det nøytralitet mellom inntekter tilordnet kunden og korresponderende

---

⁶ Skatteloven § 8-5 inneholder i alt 8 ledd og omfatter også bestemmelser for skadeforsikringsforetak. Se vedlegg 2 for fullstendig lovtekst.

⁷ Skatteloven § 9-2, Skatteloven § 14-28

⁸ Skatteloven § 14-28

⁹ Skatteloven § 8-5 første ledd

¹⁰ Finansdepartementet 7. februar 2018 – Høring - Endringer i skattereglene for forsikrings- og pensjonsforetak s. 68

avsetningsfradrag. De nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak tydeliggjør således skillet mellom kundenes midler og selskapets egne midler. Følgelig var lovendringen i 2018 et forsøk på å fjerne tidligere skjevheter i beskatningen av liv- og pensjonsforetak.

I neste kapittel gis det en nokså overordnet beskrivelse av prinsippene og strømmingene i liv- og pensjonsforetakenes regnskaper, begrenset til det som anses relevant for denne oppgaven.

3. Regnskapsføring i liv- og pensjonsforetak

3.1. Regnskapsoppstillingen

Forsikringsvirksomhetsloven¹¹ (forsvl.) oppstiller særskilte regler om inndeling av forvaltningskapitalen i henholdsvis kundeporteføljer og selskapsportefølje.¹² I selskapsporteføljen forvaltes selskapsmidlene, og i kundeporteføljene forvaltes kundemidlene. Kundeporteføljene deles igjen i to kategorier¹³; kollektivporteføljer og investeringsvalgportefølje. Kundeporteføljene eier eiendeler som skal motsvare forsikringskapitalen som er knyttet til de ulike forsikringskontraktene,¹⁴ og avkastningen ved forvaltningen av disse eiendelene fordeles mellom kontraktene.¹⁵

Som følge av denne porteføljeinndelingen er disse selskaperes regnskapsoppstilling ulik regnskapsoppstillingen til «ordinære» selskaper.¹⁶ I motsetning til ordinære selskaper, som kun har ett resultatregnskap og én balanse, har liv- og pensjonsforetak en tre-delt inndeling av resultatregnskap¹⁷ og balanse¹⁸ i henholdsvis kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. Resultatet deles inn i resultatet av forsikringsvirksomheten i

---

¹¹ Lov 10.06.2005 nr. 44 Lov om forsikringsvirksomhet (Forsikringsvirksomhetsloven) § 3-11

¹² Forsikringsvirksomhetsloven § 3-11

¹³ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-12

¹⁴ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-11

¹⁵ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-13

¹⁶ Kvinge Toften (2021 nr. 6) s. 59

¹⁷ Forskrift 20.12.2018 nr. 2208 Forskrift om årsregnskap for livforsikringsforetak § 4-3

¹⁸ Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak § 4-4

det tekniske regnskapet, og resultatet av selskapets virksomhet i det ikke-tekniske regnskapet.¹⁹

Inndelingen mellom kunde- og selskapsportefølje viser skillet mellom forvaltningen av kundemidlene og selskapets forvaltning av egne midler.

3.2. Forsikringstekniske avsetninger

I et forsikringsforetak må det avsettes midler til fond for dekning av selskapets kontraktsfastsatte forpliktelser overfor kunden. Dette skjer gjennom forsikringstekniske avsetninger.²⁰ For eksempel har selskapet plikt til å foreta avsetninger til en premiereserve for hver enkelt kontrakt, som gjenspeiler selskapets fremtidige forpliktelser knyttet til kontrakten.²¹ Videre må det ved endringer i forutsetningene som det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget bygger på, for eksempel ved statistisk økt forventet levealder,²² foretas en oppreservering²³ av fond gjennom avsetninger.²⁴

Blant de forsikringstekniske avsetningene er det særlig verdt å nevne kursreguleringsfondet, som består av urealiserte verdiendringer på finansielle omløpsmidler.²⁵ Kursreguleringsfondet kan både øke og minke alt ettersom hvordan årets verdiendring på finansielle omløpsmidler har vært, men kan aldri bli negativt. I henhold til forsvl. § 3-21 annet ledd skal ikke kursreguleringsfondet tilordnes kontraktene i kollektivporteføljen.²⁶

---

¹⁹ I vedlegg 1 fremgår et eksempel på denne oppdelingen, hentet fra årsrapporten til Frende Livsforsikring AS.

²⁰ Forsikringsvirksomhetsloven §§ 3-9 og 3-10 samt sml §§ 3-19 – 3-22

²¹ Dette er ikke en uttømmende gjennomgang av alle avsetningstilfeller i et liv- og pensjonsforetak

²² Finanstilsynet 2014

²³ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-15

²⁴ Forsikringsvirksomhetsloven § 4-8

²⁵ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-21

²⁶ Dersom verdiene på de finansielle omløpsmidlene synker under anskaffelseskost i regnskapsåret må investeringene nedskrives i regnskapet, med den konsekvens at selskapets egenkapital belastes. Når omløpsmidlene stiger i verdi igjen i et senere regnskapsår vil dette gå direkte mot overskuddsdeling til kundene, selv om verdien fortsatt er lavere enn kostpris. Selskapet lider således tap frem til investeringene eventuelt når kostpris igjen.

3.3. Årlige verdiendringer på eiendeler

Kundemidlenes eiendeler skal i all hovedsak måles etter et virkelig verdis prinsipp.²⁷ Dette innebærer at årlige verdiendringer på for eksempel finansielle instrumenter²⁸, eierbenyttet eiendom²⁹ og investeringseiendom³⁰, innregnes i eiendelenes balanseførte verdier. Verdiendringene blir følgelig resultatført,³¹ og inngår således i de enkelte kontraktens avkastningsresultat hvert enkelt år.

3.4. Inntekter fra datterselskaper

Investeringer i datterselskaper, som i all hovedsak eier investeringseiendommer, tas inn i forsikringsselskapets regnskap etter egenkapitalmetoden.³² Dette innebærer at den regnskapsmessige resultatandelen fra datterforetakene inntekts- eller kostnadsføres i forsikringsselskapets regnskap.³³ For kundemidlenes eierandeler i datterforetak, innebærer resultatføringen av denne verdireguleringen at inntekten inngår i bokført avkastning i kundemidlene, som om verdireguleringen er realisert.

Årsaken til dette er at kundene til enhver tid skal få ta del i verdiutviklingen av kundeporteføljens investeringer, og ikke kun de kundene som eksisterer i selskapet på tidspunkt for realisasjon av datterselskapet eller underliggende investeringer.

3.5. Andel av overskudd som tilflyter selskapet

For enkelte typer forsikringskontrakter har selskapet rett på en andel av overskuddet på avkastningen. Dette gjelder såkalte «kontrakter uten overskuddsrett»³⁴ og «kontrakter med overskuddsdeling»³⁵.

---

²⁷ Kvinge Toften (2021 nr. 6) s. 60, Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak §§ 3-4 – 3-7 og 3-9

²⁸ IAS 39 - Financial Instruments: Recognition and Measurement

²⁹ IAS 16 - Property, plant and equipment

³⁰ IAS 40 - Investment Property

³¹ Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak § 3-4 – 3-6

³² Datterselskapenes regnskaper skal omarbeides i tråd med forsikringsforetakets regnskapsprinsipper dersom de i utgangspunktet utarbeides etter andre prinsipper jf. Årsregnskapsforskriften § 3-8

³³ 1998 Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven) § 5-17

³⁴ For eksempel personrisikoforsikringer, som også kan selges av skadeforsikringsselskaper

³⁵ For eksempel gamle individuelle forsikringer solgt før 01.01.2008 og fripoliser

Rent overordnet fastsettes selskapets andel av dette overskuddet med utgangspunkt i avkastningsresultatet i den enkelte kontrakt.³⁶ Ved fastsettelsen av kontraktens avkastningsresultat skal urealiserte gevinster på finansielle omløpsmidler trekkes ut³⁷ da disse i sin helhet motsvares av avsetninger til kursreguleringsfondet.³⁸ I avkastningsresultatet inngår derfor i all hovedsak

- Renteinntekter
- Inntekter fra datterforetak gjennom egenkapitalmetoden
- Realiserte gevinster og tap fra finansielle omløpsmidler
- Realiserte og urealiserte gevinster og tap som skriver seg fra finansielle anleggsmidler

Den del av avkastningsresultatet som ikke motsvares av økte avsetninger eller tilfaller kundene, inngår i resultatet av forsikringsvirksomheten og beskattes i sin helhet etter sktl. § 8-5 fjerde ledd.

Selskapets andel av avkastningsresultatet kan ses på som en overskuddsdeling, som foretas etter at resultatet av teknisk regnskap er beskattet. Det er på bakgrunn av denne overskuddsdelingen at sjablongfradraget beregnes, ettersom det ligger inntekter i avkastningsresultatet som ikke ville vært skattepliktige hvis de hadde vært opptjent direkte i selskapsmidlene.³⁹

Oppgavens analysedel krever overordnet kunnskap om sjablongregelen. Neste kapittel innledes derfor med historikken bak sjablongregelen, før det foretas en gjennomgang av sjablongregelens systematikk, og en stegvis fremstilling av fremgangsmåten for beregning av sjablongfradraget.

---

³⁶ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-13: «Avkastning tilordnet en kontrakt skal etter fradrag for tilordning i samsvar med beregningsgrunnlaget for kontrakten og i tilfelle tilleggsavsetninger etter § 3-19 eller avsetning til bufferfond etter § 4-10 a, tilordnes kontrakten som overskudd på avkastningsresultatet»

³⁷ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-21

³⁸ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-11 annet ledd

³⁹ En nærmere analyse av sjablongregelens formål foretas i kapittel 5

4. Sjablongregelen

4.1. Historisk bakteppe

Da fritaksmetoden⁴⁰ ble innført i 2004⁴¹, ble det ikke foretatt noen tilpasning av bestemmelsen med tanke på liv- og pensjonsforetak.⁴² Aksjeinntekter i kundemidlene ble i stor grad motsvart av forsikringstekniske avsetninger. Dette medførte at selskapene fikk fradrag for avsetninger knyttet til inntekter som ble justert ut av skattepliktig inntekt, noe som medførte en asymmetri i beskatningen. Dette kan illustreres med følgende eksempel:

Realiserte aksjeinntekter	1 000
Forsikringsteknisk avsetning	-800
Resultat av teknisk regnskap	200
Tilbakeføring av inntekt omfattet av fritaksmetoden	-1 000
Skattepliktig inntekt	-800

8 år senere ble disse skjevhetene forsøkt reparert, ved at det ble lagt til et syvende ledd i sktl. § 2-38 med virkning fra 1.1.2012⁴³. Bestemmelsen hadde følgende ordlyd:

«Første ledd gjelder ikke inntekter og tap på eierandeler og finansielle instrumenter som nevnt i annet ledd, og som forvaltes i kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen i selskaper mv. som driver forsikringsvirksomhet etter lov 10. juni 2005 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv.»

Dette tillegget medførte at realiserte inntekter fra aksjer mv. som var eiet i kundemidlene i liv- og pensjonsforetak, ikke lenger var omfattet av fritaksmetoden. I den forbindelse ble også sjablongregelen⁴⁴ for liv- og pensjonsforetak innført.⁴⁵

---

⁴⁰ Skatteloven § 2-38

⁴¹ Innført ved lov av 10.12.2004 nr. 77

⁴² Det anses ikke nødvendig med en generell gjennomgang av fritaksmetoden, og det avgrenses således mot dette i denne oppgaven.

⁴³ Prop. 1 LS (2012–2013) s. 88-101

⁴⁴ Se vedlegg 3 for opphevet lovtekst

⁴⁵ Den tidligere bestemmelsen om sjablongfradraget behandles nærmere senere i oppgaven

Da sjablongregelen skulle innføres fremgikk det at formålet med sjablongfradraget var «å likestille beskatning av inntekt på kundemidler tilordnet selskapet med beskatning av inntekt på selskapets egne midler»⁴⁶.

Sjablongfradraget skulle således korrigere for effekten av at selskapets andel av avkastningsresultatet⁴⁷ inneholdt inntekter som ikke ville vært skattepliktige dersom de hadde vært opptjent i selskapsmidlene. Dermed ble aksjeinntekter som inngikk i avkastningsresultatet, og som tilfalt selskapet, beskattet tilsvarende selskapsmidlenes øvrige aksjeinntekter.

I forbindelse med lovendringen i 2018 ble beskatningsområdet for kundemidlene utvidet til også å omfatte urealiserte gevinster og tap på objekter under fritaksmetoden, og den daværende sjablongregelen ble flyttet til nye forskriftshjemler.

4.2. Sjablongregelens ordlyd

Den någjeldende sjablongregelen fremgår av FSFIN §§ 8-5-1 – 8-5-2.

FSFIN § 8-5-1 er hovedregelen, hvor det fremgår at det skal gis et fradrag i liv- og pensjonsforetaks inntekt som er skattlagt iht. sktl. § 8-5 fjerde ledd:

Livsforsikringsselskap og pensjonsforetak gis fradrag i inntekt som nevnt i skatteloven § 8-5 fjerde ledd etter bestemmelsene i § 8-5-2

FSFIN § 8-5-2 anviser fremgangsmåten for å beregne sjablongfradraget:

§ 8-5-2. Fradragsgrunnlag og fradragsberegning

(1) I grunnlaget for beregning av fradrag etter § 8-5-1 inngår følgende

inntekter som tilflyter livsforsikringsselskap og pensjonsforetak:

a. Andel av overskudd etter forsikringsvirksomhetsloven § 3-16 tredje ledd,

---

⁴⁶ Finansdepartementet (Høringsnotat) 2013 s. 1

⁴⁷ Prop. 1 LS 2013 s. 95

- b. Andel av overskudd etter forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.) § 7-1,
- c. Andel av overskudd etter forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.) § 4-1,
- d. Nettoinntekt ved samlet kapitalforvaltning etter forsikringsvirksomhetsloven § 3-11 niende ledd.

(2) Fradraget utgjør grunnlaget etter første ledd multiplisert med en faktor. Faktoren settes til den del av inntekten etter skatteloven § 8-5 fjerde ledd som er benevnt som skattefri etter skatteloven § 2-38 andre til fjerde ledd.

(3) Fradraget skal korrigeres for inntekt etter skatteloven § 2-38 sjette ledd.

I FSFIN § 8-5-2 første ledd, vises det til andel av overskudd fra forsikringskontrakter som er utformet slik at selskapet har rett til en andel av overskuddet.

I FSFIN § 8-5-2 annet ledd fremgår det at denne overskuddsandelen skal multipliseres med en faktor, som skal gjenspeile andelen av fritaksinntekter i inntektsgrunnlaget. Faktoren beregnes således etter en brøk, hvor telleren angir fritaksinntektene som inngår i avkastningsresultatet, og nevneren omfatter det totale avkastningsresultatet som er beskattet etter sktl. § 8-5 fjerde ledd.

I tredje ledd fremgår det at sjablongfradraget skal korrigeres for inntekt etter sktl. § 2-38 sjette ledd, som er bestemmelsen om 3% inntektsføring av utbytter mv.

Når en skal komme frem til grunnlaget for beregning av sjablongfradraget skal det tas utgangspunkt i det forsikringsregulatoriske regelverkets bestemmelser om fastsettelse av avkastning og overskuddsdeling. Dette er en svært teknisk øvelse, som krever kunnskap som strekker seg ut over skatterettens område.

I det følgende vil de henvisninger til forsikringsvirksomhetsloven som fremgår av FSFIN § 8-5-2 første ledd søkes klargjort og satt i kontekst med beregningen av sjablongfradraget.

4.3. Grunnlaget for beregning av sjablongfradraget

FSFIN § 8-5-2 første ledd a-d viser til grunnlaget for beregning av sjablongfradraget, som er den delen av overskuddet som tilflyter selskapet.

FSFIN § 8-5-2 første ledd bokstav a viser til overskudd tilordnet fripoliser, pensjonsbevis og pensjonskapitalbevis med kontraktsfastsatte forpliktelser. For slike kontrakter, som i all hovedsak er ferdig opprusterter kontrakter⁴⁸, har selskapet rett til inntil 20 % av overskuddet.⁴⁹

Første ledd bokstav b gjelder individuelle kontrakter med kontraktsfastsatte ytelser som er inngått før 1. januar 2008.⁵⁰ Det fremgår imidlertid ikke av denne bestemmelsen hvor stor andel av overskuddet som skal tilordnes selskapet. I note⁵¹ til den opphevede forsikringsvirksomhetsloven⁵² vises det til et rundskriv⁵³ fra Kredittilsynet⁵⁴ hvor det var fastsatt retningslinjer for Kredittilsynets «..[g]odkjennelse av vedtektsbestemmelser om utbytte og tilbakeholdelse av overskuddsmidler.» Slik det fremgår i kredittilsynets retningslinjer,⁵⁵ har selskapet rett til inntil 35 % av overskuddet knyttet til disse kontraktene.⁵⁶

Første ledd bokstav c gjelder rene risikoforsikringer,⁵⁷ slik som gruppelevsforikringer og individuelle risikoforsikringer, hvor hele overskuddet tilfaller selskapet. Det kan her legges til at slike kontrakter også kan selges av skadeforsikringsforetak.

---

⁴⁸ Det vil si kontrakter der selskapet ikke vil få inn flere premieinnbetalinger fra kunden

⁴⁹ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-16 tredje ledd

⁵⁰ Forskrift til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.) § 7-1

⁵¹ Note 122 til forsikringsvirksomhetsloven (opphevet) § 8-1 (overskudd i livsforsikring) på rettsdata.no

⁵² Lov av 10. juni 1988 nr. 39 Lov om forsikringsvirksomhet (Opphevet)

⁵³ Kredittilsynet 71/1990 av 5. desember 1990

⁵⁴ Nå finanstillsynet

⁵⁵ Kredittilsynet 1990 side 2

⁵⁶ Selv om individuelle livsforsikringskontrakter med kontraktsfastsatte ytelser fortsatt kan selges, er det kun kontrakter inngått før 1. januar 2008 som gir selskapet rett på en andel av overskuddet. Dette skyldes regelendringer i forsikringsvirksomhetsloven som ble innført med virkning fra 1. januar 2008, som medførte at kunden skal ha 100% av overskuddet for slike kontrakter som er solgt etter 1. januar 2008. For disse kontraktene kan selskapet i stedet ta et slags gebyr for den stilte rentegarantien. Dette gebyret anses ikke som overskuddsdeling, men føres som en del av premieinntekten i regnskapet. Begrensinger i allerede inngåtte kontrakter før 1. januar 2008 gjorde at selskapet kunne ikke innføre et slikt gebyr på allerede inngåtte kontrakter, slik at de gamle overskuddsreglene fortsatt kan benyttes for de kontraktene som ble inngått før utløpet av 2007.

⁵⁷ Forsikringsvirksomhetsloven §§ 3-13 første ledd og 3-14 tredje ledd

Første ledd bokstav d viser til selskaper som har samlet kapitalforvaltning av henholdsvis kunde- og selskapsmidler, slik det er gitt adgang til i forsvl. § 3-11 niende ledd.⁵⁸

For enkelte typer forsikringskontrakter har selskapet således rett på en andel av overskuddet, og som det fremgår av gjennomgangen vil selskapets rett til overskudd variere ut ifra de ulike kontraktstypene. Det er denne overskuddsdelingen som danner grunnlaget for beregningen av sjablongfradraget.

4.4. Beregning av sjablongfradraget

Annet og tredje ledd i FSFIN § 8-5-2 gir anvisning til hvordan selve sjablongfradraget skal beregnes. Bestemmelsen er relativt teknisk å lese, og det anses derfor hensiktsmessig å gi en overordnet fremstilling av fremgangsmåten.

Beregningen av sjablongfradraget kan illustreres med følgende formel:

FSFIN § 8-5-2 (1)	FSFIN § 8-5-2 (2)	FSFIN § 8-5-2 (3)
Selskapets andel av avkastningsresultatet	Den del av inntekten som er benevnt som skattefri etter sktl § 2-38 2.-4.ledd Inntekt iht. sktl § 8-5 4. ledd	Faktoren * 3 % av utbytter omfattet av fritaksmetoden

$$\text{Selskapets andel av avkastningsresultatet} \times \frac{\text{Den del av inntekten som er benevnt som skattefri etter sktl § 2-38 2.-4.ledd}}{\text{Inntekt iht. sktl § 8-5 4. ledd}} - \text{Faktoren} * 3 \% \text{ av utbytter omfattet av fritaksmetoden}$$

I formelen multipliseres selskapets andel av overskuddet fastsatt etter FSFIN § 8-5-2 første ledd, med den forholdsmessige andelen av fritaksinntekter som inngår i beløpet som tilflyter selskapet, fastsatt etter FSFIN § 8-5-2 annet ledd. Videre reduseres sjablongfradraget etter FSFIN § 8-5-2 tredje ledd med utbytter som ville vært omfattet av fritaksmetoden.⁵⁹

Under følger et forenklet regneeksempel for å vise hvordan en beregning av sjablongfradraget vil se ut i praksis:⁶⁰

---

⁵⁸ Det fremgår ingen nærmere beskrivelse av dette i lov eller forskrift, men det anses ikke nødvendig med en grundig gjennomgang av slike tilfeller. Selskapene er uansett pliktige til å holde oversikt over eiendelene i henhold til forsikringsvirksomhetsloven § 3-11, åttende ledd.

⁵⁹ Det må antas at eventuelle utbytter fra konsernselskaper som ville vært omfattet av konsernunntaket i skatteloven § 2-38 sjettede ledd bokstav c ikke skal innregnes med tre prosent her.

⁶⁰ Regneeksemplet tar utgangspunkt i endelig fastsatt avkastningsresultat, og det er således avgrenset mot en fullstendig gjennomgang av hvordan kontraktens avkastningsresultat blir fastsatt. Av forenklingshensyn forutsettes det her at garantert avkastning til kunden allerede er trukket ut av avkastningsresultatet.

Gevinster i avkastningsresultatet omfattet av fritaksmetoden	75 000 000
Utbytter mv. i avkastningsresultatet omfattet av fritaksmetoden	5 000 000
Øvrige inntekter i avkastningsresultatet	200 000 000
Samlede inntekter i avkastningsresultatet	280 000 000

Faktor $((75\,000\,000 + 5\,000\,000) / 280\,000\,000)$	0,286
Selskapets andel av avkastningen fra kollektivporteføljen (20%)	56 000 000
Foreløpig sjablongfradrag $(56\,000\,000 * 0,286)$	16 000 000
Korrigert for 3% inntektsføring av utbytter $(5\,000\,000 * 3%) * 0,286$	-42 857
Sjablongfradrag	<u>15 957 153</u>

Vist i formelen ser det slik ut:

$$56\,000\,000 \times \frac{80\,000\,000}{280\,000\,000} - (150\,000 \times \frac{80\,000\,000}{280\,000\,000}) = 15\,957\,153$$

4.5. Porteføljevis beregning av sjablongfradraget?

På grunn av at egenskapene og varigheten til de ulike kontraktene varierer, må det antas at enkelte selskaper vil samle like kontrakter i separate kundeporteføljer. For enkelte kontrakter er det i tillegg krav om at midlene tilhørende slike kontrakter skal forvaltes i en egen kollektivportefølje.⁶¹ Det kan derfor stilles spørsmål ved om sjablongfradraget skal beregnes per kundeportefølje, eller samlet for alle porteføljene.

På grunn av ulik risiko, rentegaranti⁶² og krav til avkastning knyttet til ulike kontrakter, vil sammensetningen av investeringer kunne variere mellom kundeporteføljene.⁶³ Følgelig vil det i enkelte porteføljer være større andel av aksjeinvesteringer enn i andre porteføljer. Videre kan enkelte kundeporteføljer i sin helhet bestå av kontrakter hvor selskapet ikke har rett til en andel av overskuddet. Dette taler for at sjablongfradraget bør regnes per kundeportefølje, som vil være løsningen som gir det mest korrekte sjablongfradraget.

---

⁶¹ Forskrift 30. juni 2006 nr 869 Forskrift til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring) §§ 4-2 bokstav c og 7-1

⁶² Forsikringsvirksomhetsloven § 3-3 andre avsnitt bokstav b

⁶³ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-12

Nedenfor følger et forenklet eksempel som viser beregnet sjablongfradrag per kundeportefølje, sett mot en beregning av sjablongfradraget samlet for begge porteføljene:⁶⁴

	Kundeportefølje A	Kundeportefølje B	Samlet beregning
Fritaksinntekter	80 000 000	30 000 000	110 000 000
Øvrige inntekter	200 000 000	320 000 000	520 000 000
Sum overskudd	280 000 000	350 000 000	630 000 000
Overskuddsdeling	20 %	35 %	
Selskapets andel	56 000 000	122 500 000	178 500 000
Faktor	0,29	0,09	0,17
Sjablongfradrag	16 000 000	10 500 000	31 166 667

Beregnet per portefølje utgjør sjablongfradraget til sammen 26 500 000 kroner. Ved samlet beregning beløper sjablongfradraget seg til 31 166 667 kroner. I dette eksemplet medfører de to alternativene en differanse på 4 666 667 kroner.

Det er imidlertid ikke gitt konkret veiledning om dette spørsmålet i åpne kilder, men 29. april 2016 sendte Sentralskattekontoret for Storbedrifter (SFS) et brev til forsikringsforetakene hvor skattekontoret blant annet delte sitt syn på dette.⁶⁵ SFS syntes å mene at sjablongfradraget skal beregnes per portefølje.⁶⁶ Videre mente de at dersom det inngår flere kontraktstyper i samme portefølje, bør det foretas hjelpeberegninger for å foreta korrekt fordeling av avkastningsresultatet mellom kontraktene.⁶⁷ Med andre ord, mener SFS at det for enkelte tilfeller vil være nødvendig å beregne flere separate sjablongfradrag per portefølje. Det må imidlertid antas at selskapene står noe fritt når det kommer til dette, men valget bør antakeligvis være konsekvent og basert på et formål om å beregne et mest mulig korrekt sjablongfradrag.

Gjennomgangen over har satt beregningsmåten for sjablongfradraget i system. I tiden etter lovendringen er det imidlertid noe uklart hvordan sjablongregelen skal forstås. Dette søkes avklart i neste kapittel, som innledes med en gjennomgang av

⁶⁴ Av forenklingshensyn ses det bort ifra korrigering av 3% inntektsføring av utbytter i dette eksempelet, og at garantert avkastning til kunden allerede er trukket ut av avkastningsresultatet.

⁶⁵ Sentralskattekontoret for Storbedrifter (Informasjonsbrev) 2016

⁶⁶ Sentralskattekontoret for Storbedrifter (Informasjonsbrev) 2016 pkt. 3.3.1 s. 5-6

⁶⁷ Sentralskattekontoret for Storbedrifter (Informasjonsbrev) 2016 pkt.3.4 s. 6

hvilke endringer som ble foretatt da sjablongregelen ble flyttet fra FSFIN §§ 2-38-1 – 2-38-2, til FSFIN §§ 8-5-1 – 8-5-2.⁶⁸

5. Medførte endringen i skattereglene for liv- og pensjonsforetak konsekvenser for beregningen av sjablongfradraget?

5.1. Hovedregelen - FSFIN § 8-5-1

Før lovendringen hadde hovedregelen i FSFIN § 2-38-1 følgende ordlyd:

Livsforsikringsselskap og pensjonsforetak gis fradrag i inntekt som nevnt i skatteloven § 2-38 syvende ledd etter bestemmelsene i § 2-38-2.

Etter den tidligere hovedregelen skulle liv- og pensjonsforetak få et fradrag i inntekt omfattet av sktl. § 2-38 syvende ledd, som gjaldt unntaket fra fritaksmetoden i kundemidlene. Sktl. § 2-38 syvende ledd ble opphevet i forbindelse med lovendringen i 2018.

Da forskriftshjemlene ble flyttet, ble henvisningen til sktl. § 2-38 syvende ledd byttet ut med en henvisning til sktl. § 8-5 fjerde ledd:

Livsforsikringsselskap og pensjonsforetak gis fradrag i inntekt som nevnt i skatteloven § 8-5 fjerde ledd etter bestemmelsene i § 8-5-2.

Etter den nåværende hovedregelen gis liv- og pensjonsforetak fradrag i inntekt i kundemidlene fastsatt etter sktl. § 8-5 fjerde ledd. Den endrede henvisningen har med andre ord medført at hovedregelen nå viser til et annet inntektsgrunnlag enn før lovendringen.

---

⁶⁸ I tillegg til endringer i ordlyden som gjaldt fritaksmetoden ble det også foretatt en justering av en annen sjablongregel som gjaldt for utenlandske skadeforsikringsforetak. Dette omtales ikke nærmere her da det ikke har relevans for oppgaven.

5.2. Fradragsgrunnlag og fradragsberegning - FSFIN § 8-5-2

I forbindelse med at forskriftshjemmelen ble flyttet fra FSFIN § 2-38-2 til § 8-5-2 ble enkelte henvisninger⁶⁹ til forsikringsvirksomhetsloven i første ledd oppdatert. Bortsett fra dette ble det ikke gjort noen endringer i første ledd.

I FSFIN § 8-5-2 annet ledd er ordlyden om fastsettelsen av faktoren endret. Før lovendringen hadde FSFIN § 2-38-2 annet ledd følgende ordlyd:

(2) Fradraget utgjør grunnlaget etter første ledd multiplisert med en faktor. Faktoren settes til den del av inntekten etter skatteloven § 2-38 syvende ledd som er benevnt som skattefri etter skatteloven § 2-38 andre til fjerde ledd.

Det kan her påpekes at forskriftsbestemmelsen i FSFIN § 2-38-2 ikke viste til hele inntektsgrunnlaget som inngikk i avkastningsresultatet, men var begrenset til å peke på inntekter fastsatt etter sktl. § 2-38 syvende ledd. Basert på ordlyden må dette antas å innebære at nevneren i faktoren ikke omfattet alle inntektene som inngikk i avkastningsresultatet, slik som urealiserte gevinster og renteinntekter. Imidlertid, ble en annen forståelse lagt til grunn av skattemyndighetene:⁷⁰

Ordlyden i annet ledd er ikke klar og kan gi litt ulikt meningsinnhold avhengig av hvordan man forstår begrepet «inntekt». SFS forstår bestemmelsen slik at ordlyden henviser tilbake på inntekt i kundeporteføljen, jf. sktl. § 2-38 syvende ledd. Faktoren blir da fritaksinntekt (hva som ville vært skattefritt) etter sktl. 2-38 andre til fjerde ledd delt på samlet regnskapsmessig finansinntekt.

...

SFS forutsetter at brøkens nevner er samlede realiserte inntekter (forutsatt at urealiserte gevinster er trukket ut til kursreguleringsfondet) i hele avkastningsresultatet i den aktuelle porteføljen. Årsaken til dette er at faktoren skal gi et tilnærmet riktig bilde av hvordan beregningsgrunnlaget

---

⁶⁹ Prop. 1 LS (2018-2019) s. 125: «Endringer i forsikringslovgivningen, jf. Prop. 125 L (2013–2014) kapittel 23, har medført at det er nødvendig å endre henvisningene»

⁷⁰ Sentralskattekontoret for Storbedrifter (Informasjonsbrev) 2016 pkt. 3.3.1 s. 5

(selskapets andel av avkastningsresultatet) er satt sammen av inntekter innenfor og utenfor fritaksmetoden.

Skattekontoret tolket således fastsettelsen av nevneren utvidende, ved at det ikke bare var inntekter direkte omfattet av sktl. § 2-38 syvende ledd som skulle inngå i nevneren. Som en følge av dette ble nevneren større enn den ville vært ved en naturlig språklig forståelse av ordlyden, med det resultat at faktoren, og dermed sjablongfradraget, ble lavere. Skattekontoret fravek således den mest naturlige forståelsen av en nokså klar ordlyd. De skattepliktige innrettet seg dette uten protester, ettersom denne tolkningen var fornuftig og i tråd med den daværende sjablongregelens formål.

Tilsvarende som for FSFIN § 8-5-1, ble henvisningen til sktl. § 2-38 syvende ledd byttet ut med en henvisning til sktl. § 8-5 fjerde ledd da forskriftshjemlene ble flyttet. Etter FSFIN § 8-5-2 annet ledd skal faktoren settes til *«den del av inntekten etter skatteloven § 8-5 fjerde ledd som er benevnt som skattefri etter skatteloven § 2-38 andre til fjerde ledd»*.

I henhold til FSFIN § 8-5-2 annet ledd skal faktoren fastsettes med utgangspunkt i alle inntektene i avkastningsresultatet, og justeres for inntekter som er benevnt som skattefri etter sktl. § 2-38 andre til fjerde ledd. Dette gjelder realiserte inntekter fra objekter⁷¹ under fritaksmetoden.

FSFIN § 8-5-2 tredje ledd viser til en korrigering for 3 % inntektsføring av utbytter omfattet av fritaksmetoden. Tredje ledd ble ikke endret i forbindelse med lovendringen i 2018.⁷²

På bakgrunn av sjablongregelens henvisning til sktl. § 8-5 fjerde ledd kan det stilles spørsmål ved om denne endrede henvisningen kun var ment som en lovteknisk endring uten annen betydning enn at sktl. § 2-38 syvende ledd ble opphevet og erstattet av sktl. § 8-5 fjerde ledd, eller om den endrede ordlyden i

---

⁷¹ Slik som aksjer, andeler i selskap med deltakerfastsetting, verdipapirfondsandeler mv.

⁷² I relasjon til dette leddets betydning i forhold til oppgavens problemstilling anses det ikke nødvendig med en nærmere gjennomgang av tredje ledd her.

sjablongregelen medførte en endring av hvilke inntekter som skal inngå i faktorens teller.

Dette søkes avklart i det følgende, først gjennom en analyse av hva som er sjablongregelens formål.

5.3. Formålet med sjablongregelen

Som nevnt under pkt. 4.1 var det opprinnelige formålet med sjablongregelen «å likestille beskatning av inntekt på kundemidler tilordnet selskapet med beskatning av inntekt på selskapets egne midler». Dette oppnådde man ved å justere for beskattede aksjeinntekter, som ville vært omfattet av fritaksmetoden hvis de hadde vært opptjent i selskapsmidlene. En mer utdypende forklaring til formålet med innføringen av sjablongfradraget fremgikk også av høringsnotatet i 2013:⁷³

Selv om det er etablert et klart skille i forsikringslovgivningen mellom forsikringsselskapets midler og kundenes midler, kan selskapet i visse tilfeller motta en andel av overskudd på kundemidlene. Slike inntekter som tilordnes selskapet, bør beskattes tilsvarende selskapets egne midler. Det vil si at inntektene bør være fritatt fra beskatning så langt de har opphav i aksjer mv. omfattet av fritaksmetoden.

Ved endringen av skattereglene for liv- og pensjonsforetak i 2018 ble ikke formålet med sjablongregelen særskilt omhandlet i forarbeidene. I høringsnotatet i 2018 ble det vist til følgende:⁷⁴

Unntaket fra fritaksmetoden i det nåværende skatteloven § 2-38 sjuende ledd gjelder ikke fullt ut for aksjeinntekter knyttet til produkter der foretaket har rett til deler av avkastningsresultatet. Overskuddsdeling på slike produkter er det tatt hensyn til i Finansdepartementets skattelovforskrift §§ 2-38-1 og 2-38-2. Forskriftsbestemmelsene gir foretakene rett til et sjablonmessig fradrag for⁷⁵ og har sin bakgrunn i at avkastning i porteføljene i noen tilfeller ikke medfører økte avsetninger.

---

⁷³ Finansdepartementet (Høringsnotat) 2013 s. 1

⁷⁴ Finansdepartementet (Høringsnotat) 2018 s. 65

⁷⁵ Denne skrivefeilen fremgår i høringsnotatet

I høringsnotatet viste således lovgiver kun til at unntaket fra fritaksmetoden var hensyntatt i sjablongregelen, og at fradraget har sin bakgrunn i at ikke hele avkastningen ville motsvares av økte avsetninger.

Med unntak av en henvisning til det som fremgikk av høringsnotatet, ble det i proposisjonen kun gitt en overordnet beskrivelse av hva den daværende sjablongregelen var ment å avhjelpe.⁷⁶

Forskriftsbestemmelsene gir foretakene rett til et sjablongmessig fradrag og har sin bakgrunn i at avkastning i porteføljene ikke medfører økte avsetninger for så vidt gjelder den delen av avkastningen som tilfaller foretaket.

Ut over ovennevnte ble ikke formålet med sjablongregelen behandlet i forarbeidene. I Skatte-ABC 2022⁷⁷ er begrunnelsen for sjablongfradraget formulert slik:

Frdraget har sammenheng med at selskapet kan ha rett til en andel av avkastningsresultatet knyttet til forvaltningen av eiendelene i investeringsvalg- og kollektivporteføljen. I selskapets andel av avkastningsresultatet kan det inngå aksjeinntekter som omfattes av fritaksmetoden.

Selskapets andel av avkastningsresultatet inngår i det regnskapsmessige (og Forsikringsforetak – livsforsikrings- og pensjonsforetak dermed skattepliktige) resultatet fra forvaltningen av eiendelene i investeringsvalgs- og kollektivporteføljen (forsikringsvirksomheten). Det må derfor korrigeres for slike inntekter for å sikre likebehandling med annen virksomhet (herunder skadeforsikring).

---

⁷⁶ Prop. 1 LS (2018-2019) s. 124

⁷⁷ Skatte-ABC 2022 s. 543-544

Skattedirektoratet begrunner således behovet for et sjablongfradrag med at fritaksmetoden ikke gjelder for aksjeinntekter i kundemidlene, og at et sjablongfradrag således sikrer likebehandling med annen virksomhet for den del av avkastningsresultatet som tilfaller selskapet.

Slik det fremstår, er det noe uklart om formålet med sjablongregelen er å

- 1) Sikre likebehandling av inntekter som normalt er omfattet av fritaksmetoden, *eller*
- 2) Sikre likebehandling av alle inntektstyper som inngår i selskapets andel av overskuddet

Dersom formålet kun er å sikre likebehandling av aksjeinntekter som normalt er omfattet av fritaksmetoden, vil selskapets andel av avkastningsresultatet skattlegges hardere enn selskapsmidlenes egne midler, og sett i forhold til *annen virksomhet*. Hvis formålet er å sikre likebehandling av alle inntektstyper, bør sjablongfradraget beregnes på en slik måte at skattebelastningen sammenliknet med annen virksomhet blir tilnærmet lik.

Siden innføringen av de nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak var tuftet på et formål om å fjerne skjevheter i beskatningen, vil det være nærliggende å tolke sjablongregelens formål slik at hensikten er å sikre likebehandling på generelt grunnlag. Formålet med sjablongregelen, og hvordan lovgiver mener at sjablongfradraget skal beregnes i det nye skatteregimet, bør således samsvare. Hvis ikke, vil det antakeligvis ha oppstått nye skjevheter i beskatningen av liv- og pensjonsforetak.

I det følgende vil det søkes avklart hvordan sjablongfradraget skal beregnes i det nye skatteregimet.

5.4. Lovtolkning - betydningen av henvisningen til sktl. § 8-5 fjerde ledd

Urealiserte aksjegevinster som inngår i avkastningsresultatet skattlegges etter sktl § 8-5 fjerde ledd, men kan ikke anses for å være «*gevinst eller tap ved realisasjon*»

eller uttak av eierandel»⁷⁸. Det er likevel et spørsmål om urealiserte verdiendringer på aksjer som etter regnskapsreglene vil inngå i skattegrunnlaget, også skal inngå i telleren ved beregningen av faktoren. Dette vil medføre at det utvidede beskatningsområdet etter lovendringen i 2018, blir hensyntatt ved beregning av sjablongfradraget. En slik tolkning innebærer at det er tilstrekkelig at en inntekt utledes av et objekt som faller inn under fritaksmetoden, for at den skal kunne anses for å være «benevnt som skattefri» i relasjon til sjablongregelen.

Det kan i denne sammenheng vises til lovgivers merknader til forskriftsforslaget da sjablongregelen skulle innføres i sin tid:⁷⁹

Forskriften gir uttrykk for et prinsipp om at avkastning på kundemidler som i samsvar med forsikringslovgivningen tilflyter livsforsikringselskap og pensjonsforetak (andel av renteresultatet), bør være fritatt fra beskatning på nærmere vilkår så langt inntektene har opphav i aksjer mv. omfattet av fritaksmetoden som objekt. Fradraget motsvarer den inntektsføringen som foretas i forbindelse med at inntekten knyttet til disse eiendelene i utgangspunktet er behandlet som inntekt på kundemidler. Tap behandles tilsvarende.

I høringsnotatet viste således lovgiver til inntekter «*som har opphav i aksjer mv. omfattet av fritaksmetoden som objekt*». Urealiserte gevinster på aksjer som er omfattet av fritaksmetoden som objekt, må kunne anses for å ha *opphav* i aksjene. Spørsmålet knyttet til urealiserte aksjegevinster var imidlertid ikke et tema på denne tiden. Dette var fordi disse urealiserte aksjegevinstene fulgte ordinære tidfestingsregler, og ble følgelig justert ut av skattepliktig inntekt.

Som nevnt under pkt. 2.1 hadde liv- og pensjonsforetak en særregel om skatteplikt for verdiregulering av direkteeiet eiendom. En urealisert gevinst knyttet til direkteeiet eiendom ville følgelig inngå i avkastningsresultatet og komme til beskatning. Dette ble imidlertid ikke problematisert i relasjon til sjablongregelen under det gamle skatteregimet. Grunnen til dette, var at den samme

---

⁷⁸ Slik det fremgår i skatteloven § 2-30 annet ledd bokstav a-i

⁷⁹ Finansdepartementet (Høringsnotat) 2013 s. 4

verdireguleringen skulle gjenspeiles i det skattemessige avskrivningsgrunnlaget i henhold til den opphevede sktl. § 6-10 fjerde ledd. I tillegg ville mesteparten av en slik verdiregulering motsvares av økte avsetninger. Det kan også legges til at tilsvarende som i dag, hadde liv- og pensjonsforetak ingen, eller svært få direkteide eiendommer. Dersom selskapets andel av avkastningsresultatet omfattet urealisert gevinst på direkteide eiendommer, ville dette således utgjøre svært lite i den store sammenhengen.

Lovendringen i 2018 medførte skatteplikt for alle inntekter i avkastningsresultatet, realiserte så vel som urealiserte. Det er ikke helt åpenbart hvorvidt dette har medført at en større andel av inntektene i avkastningsresultatet kan inngå i faktorens teller, eller om faktoren skal beregnes på samme måte som før lovendringen. Og som det fremgår under pkt. 5.3 er det i tillegg noe uklart hva som egentlig er formålet med sjablongregelen.

Oppsummert står man derfor overfor to tolkningsalternativer når man skal tolke sjablongregelen i FSFIN §§ 8-5-1 – 8-5-2;

- 1) Det er ingen endring i hvordan sjablongfradraget skal beregnes
- 2) Beregningen av sjablongfradraget er endret slik at urealiserte verdiendringer på objekter under fritaksmetoden skal inngå i telleren ved beregningen av faktoren

Hvorvidt man kan legge til grunn en utvidet tolkning av nåværende sjablongregel, er et åpent spørsmål som står sentralt når oppgavens problemstilling søkes besvart. Det ville være naturlig å anta at lovgiver har vurdert dette i forbindelse med lovendringen i 2018. Men som nevnt under pkt. 5.3 ble sjablongregelen viet nokså lite oppmerksomhet i forarbeidene.

I høringsnotatet i 2018 ble det vist til flytting av forskriftsbestemmelsene, men det fremgikk ingen konkrete kommentarer knyttet til beregning av sjablongfradraget i det nye skatteregimet:⁸⁰

---

⁸⁰ Finansdepartementet (Høringsnotat) 2018 s. 64

Departementet foreslår å etablere en forskriftshjemmel i skatteloven § 8-5 nytt femte ledd, og å flytte forskriftsbestemmelsene i skattelovforskriftens §§ 2-38-1 og 2-38-2 til skattelovforskriftens §§ 8-5-1 og 8-5-2, slik at de utgjør et unntak fra den foreslåtte nye bestemmelsen i skatteloven § 8-5 fjerde ledd.

I høringsrunden kommenterte imidlertid Finans Norge beregningen av sjablongfradraget i sitt høringssvar⁸¹:

Forslaget i høringsnotatet innebærer en endring i tidfestingen av skattbar inntekt. I stedet for at sjablongregelen får innvirkning på skattbar inntekt på realisasjonstidspunktet, vil den i henhold til forslaget få innvirkning på det tidspunktet finansinntektene kommer i regnskapet. Dette vil innebære at urealiserte aksjerelaterte inntekter (som etter forslaget vil inngå i skattegrunnlaget) inngår i beregningen av faktoren i sjablongfradraget.

Finans Norge påpekte at den endrede tidfestingen av skattbar inntekt vil medføre at urealiserte verdiendringer skal inngå i beregningen av faktoren. I proposisjonen videreførte Finansdepartementet forslaget fra høringen.⁸²

I samsvar med høringsforslaget bør forskriftsbestemmelsene i skattelovforskriften §§ 2-38-1 og 2-38-2 om fordeling ved overskuddsdeling flyttes til skattelovforskriften §§ 8-5-1 og 8-5-2, slik at de utgjør et unntak fra den foreslåtte nye bestemmelsen i skatteloven § 8-5 fjerde ledd.

Med unntak av en kommentar⁸³ knyttet til at Finans Norge og Pensjonskasseforeningen hadde pekt på at det burde knyttes et sjablongfradrag til den foreslåtte overgangsregelen⁸⁴, ble ikke Finans Norges kommentarer til

---

⁸¹ Finans Norge (høringssvar) (2018) s. 10

⁸² Prop. 1 LS (2018-2019) s. 124-125

⁸³ Prop. 1 LS (2018-2019) s. 127.

⁸⁴ Overgangsregel under VI Prop. 1 LS 2018-2019. Overgangsregelen var en bestemmelse som kun fikk virkning for overgangsåret mellom de gamle og de nye skattereglene.

fastsettelsen av faktoren ved beregning av det årlige sjablongfradraget omtalt. I relasjon til sjablongregelen fremgikk følgende i proposisjonen:⁸⁵

Unntaket fra fritaksmetoden i den nåværende skatteloven § 2-38 syvende ledd gjelder ikke fullt ut for aksjeinntekter knyttet til produkter der foretaket har rett til deler av avkastningsresultatet. Overskuddsdeling på slike produkter er det tatt hensyn til i Finansdepartementets skattelovforskrift §§ 2-38-1 og 2-38-2. Bestemmelsene om overskuddsdeling videreføres i dette forslaget [...].

Slik det er naturlig å forstå dette utdraget, ble sjablongregelen videreført, og ikke utvidet. Det fremgikk heller ingen andre vurderinger knyttet til dette. Dersom lovgiver hadde ment at sjablongfradraget skulle beregnes på en annen måte etter lovendringen, må det antas at dette ville vært omtalt her.

Også etterarbeidene,⁸⁶ som inneholdt enkelte presiseringer av de endrede skattereglene for liv- og pensjonsforetak, er tause om sjablongfradraget.

I forbindelse med lovendringen i 2018 publiserte Skattedirektoratet imidlertid en prinsipputtalelse hvor det ble gitt kommentarer knyttet til forståelsen av de nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak, herunder beregning av sjablongfradraget.⁸⁷ Denne uttalelsen var i all hovedsak gitt med utgangspunkt i forståelsen av overgangsregelen. Etter overgangsregelen, skulle alle midlertidige forskjeller i kundemidlene opphøre ved at skattemessige verdier ble opp- eller nedskrevet til regnskapsmessig verdi når selskapene skulle over i det nye skatteregimet.

Vedrørende sjablongfradraget knyttet til inntektsføringen etter overgangsregelen, uttalte Skattedirektoratet følgende:⁸⁸

---

⁸⁵ Prop. 1 LS (2018-2019) s. 128

⁸⁶ Prop. 1 LS (2019-2020) s. 210-211

⁸⁷ Skattedirektoratet (Prinsipputtalelse) 2018

⁸⁸ Skattedirektoratet (Prinsipputtalelse) 2018 pkt. 4.3

I den grad det ligger urealiserte gevinster i avkastningsresultatet, skal disse tas med i beregningen av faktoren. Slike gevinster knytter seg slik Skattedirektoratet forstår det i all hovedsak til verdistigning på finansielle omløpsmidler⁸⁹ (datterselskap).

I tilknytning til overgangsregelen vil nevneren bestå av selskapets samlede inntektsføringer ved oppskrivning av de skattemessige verdiene i tilknytning til finansielle eiendelene i kundemidlene til regnskapsmessig verdi. Telleren vil bestå av inntekter som ville ha falt under skatteloven § 2-38 andre til fjerde ledd hvis de hadde blitt realisert på tidspunktet for oppskrivning, jf. punkt 3.1.

I prinsipputtalelsen fremgår det at både realiserte og urealiserte fritaksinntekter som dannet grunnlag for avkastningsresultatet, skulle inngå i faktorens teller ved beregningen av sjablongfradraget etter overgangsregelen. Urealiserte verdiendringer skulle således behandles «som om de var realisert» på tidspunkt for oppskrivning av eiendelene. Når det gjelder formålet med det årlige sjablongfradraget, er Skattedirektoratet av den oppfatning at det bare skal justeres for realiserte fritaksinntekter.⁹⁰

Den tidligere bestemmelsen i FSFIN 2-38-2 bygget på en forutsetning om at det bare er realiserte inntekter som tilflyter selskapet gjennom avkastningsresultatet som omfattes av regelen. Skattedirektoratet legger til grunn denne forståelsen også for den videreførte regelen i FSFIN § 8-5-2.

Som det fremgår her, er Skattedirektoratet av den oppfatning av sjablongfradraget skal beregnes på samme måte som før lovendringen. Ved beregningen av det årlige sjablongfradraget, er Skattedirektoratet således av den oppfatning at faktoren skal tilsvare de forholdsmessige fritaksinntektene i beregningsgrunnlaget.⁹¹

---

⁸⁹ Det må antas at Skattedirektoratet her mener «finansielle anleggsmidler»

⁹⁰ Skattedirektoratet (Prinsipputtalelse) 2018 pkt. 4.1

⁹¹ Skattedirektoratet (Prinsipputtalelse) 2018 pkt. 4.3

Skattedirektoratet legger til grunn at formålet med faktoren på generelt grunnlag er å komme frem til en brøk (faktor) som gjør at det livsforsikrings- eller pensjonsforetaket får skattemessig fradrag for, tilsvarer de forholdsmessige fritaksinntektene av beregningsgrunnlaget, som om inntektene som tilflyter selskapet fra kundeporteføljen var omfattet av skatteloven § 2-38 andre til fjerde ledd.

Skattedirektoratet forutsetter derfor at faktoren på generelt grunnlag beregnes på følgende måte:

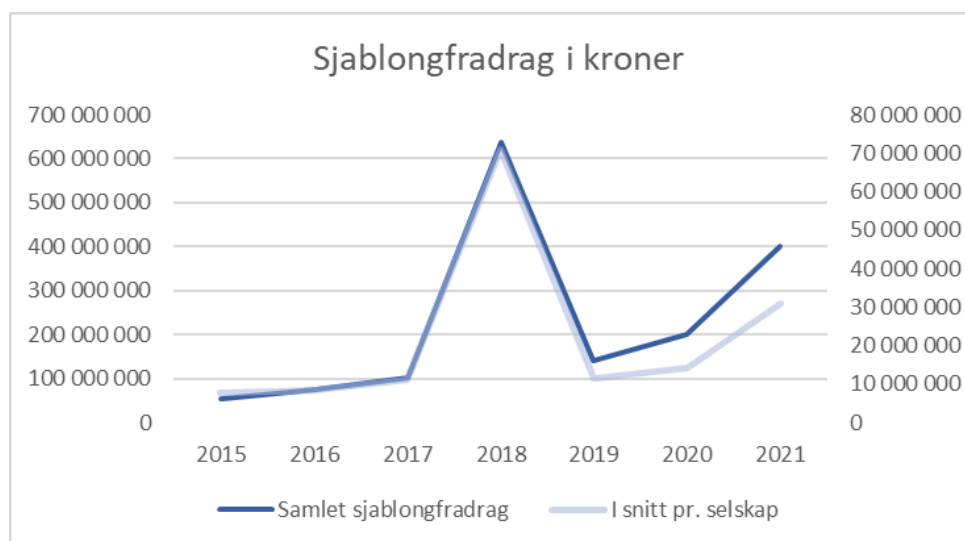
realiserte fritaksinntekter
delt på
alle finansinntekter som danner grunnlag for avkastningsresultatet

Skattedirektoratet viser til at faktoren skal sørge for at sjablongfradraget skal tilsvare selskapets andel av avkastningsresultatet som ville vært omfattet av fritaksmetoden. Videre viser Skattedirektoratet hvordan faktoren skal fastsettes, hvor telleren skal settes til *realiserte fritaksinntekter*. Skattedirektoratet er således av den oppfatning at det kun skal justeres for realiserte fritaksinntekter.

Hva som er årsaken til at faktoren skulle beregnes forskjellig i overgangsregelen og i den løpende beskatningen kan fremstå noe uklart. Sett bort ifra at urealiserte verdiendringer skulle behandles «som om de var realisert» i overgangsregelen, så innebar overgangsregelen praktisk talt en omfattende verdiregulering av kundemidlenes eiendeler, ved at de ble opp- eller nedskrevet fra skattemessig til regnskapsmessig verdi. Dette kan i prinsippet godt sammenlignes med en årlig verdiendring på eiendeler som forvaltes i kundemidlene, som skattlegges i sin helhet iht. sktl. § 8-5 fjerde ledd.

Ettersom faktorens nevner vil være større i det nye skatteregimet som følge av det utvidede beskatningsområdet, vil dette medføre at beregnet faktor blir lavere siden telleren ikke skal utvides tilsvarende.

Et interessant spørsmål er hvordan selskapene har beregnet sjablongfradraget i tiden etter 2018. Nedenfor vises en oversikt⁹² over utviklingen i rapportert sjablongfradrag for et utvalg liv- og pensjonsforetak fra 2015 frem til 2021:⁹³

Som det fremgår av grafen, har sjablongfradraget hatt en merkbar økning siden 2018, både samlet sett og i snitt pr. selskap. Dette kan tyde på at i hvert fall enkelte selskaper har lagt til grunn en annen forståelse enn Skattedirektoratet.

Praksisen blant selskapene ble fulgt opp av skattekontoret i et informasjonsbrev våren 2021.⁹⁴ I brevets pkt.1 fremgår følgende:

Sjablongfradraget har vært fulgt opp av skattekontorets⁹⁵ ved flere anledninger. Under fastsettingsperioden for inntektsåret 2019 har skattekontoret merket seg at foretakenes praksis på hvordan fradraget beregnes er ulik. Dette gjelder særlige hvilke inntekter som skal inngå i faktorens teller. Skattekontoret understreker at det bare er skattemessig

⁹² Uttrekk fra Skatteetatens datavarehus 11. august 2022. Da måten selskapene rapporterer sjablongfradraget på i næringsoppgaven varierer, gir ikke dette nødvendigvis et fullverdig bilde over samtlige sjablongfradrag, men det kan antas at et vektet gjennomsnitt representerer den generelle utviklingen.

⁹³ Størrelsen på sjablongfradraget i 2018 har sammenheng med at det også ble beregnet et særskilt sjablongfradrag knyttet til overgangsregelen dette året. Det var ikke gitt en særskilt post i næringsoppgaven for sjablongfradraget etter overgangsregelen.

⁹⁴ Skatteetaten (2021) s. 1

⁹⁵ Denne skrivefeilen fremgår i informasjonsbrevet

realiserte inntekter som ville ha vært omfattet av fritaksmetoden etter sktl. § 2-38 som skal inn i faktorens teller.

Slik det fremgår av brevet, er også skattekontorets oppfatning at det kun er realiserte fritaksinntekter som skal inngå i faktorens teller. Urealiserte, beskattede verdiendringer på finansielle anleggsmidler som tilflyter selskapet, vil etter skattekontorets tolkning ikke avhjelpest av sjablongfradraget. Videre ble det i brevet varslet en oppfølging av selskapenes praksis. Det må antas at dette kan ha medført endringsvedtak for selskap som ikke har beregnet sjablongfradraget i tråd med skattekontorets syn.

Oppsummert, er skattemyndighetenes klare oppfatning at beregningen av sjablongfradraget ikke har endret seg etter lovendringen i 2018. Dette innebærer at det kun er realiserte inntekter fra objekter under fritaksmetoden som skal inngå i telleren ved beregning av faktoren. Det finnes imidlertid ingen begrunnelse for hvorfor skattemyndighetene har lagt seg på denne forståelsen, men det kan antas at dette er utledet av henvisningen til realiserte inntekter i sktl. § 2-38 annet til fjerde ledd i FSFIN 8-5-2 annet ledd.

Skattemyndighetenes forståelse må antas å harmonere best med ordlyden i sjablongregelen, dersom man tar utgangspunkt i en rent objektiv, isolert ordlydstolkning, siden sjablongregelen viser til sktl. § 2-38 andre til fjerde ledd, som gjelder realiserte fritaksinntekter. Hvis sjablongregelens formål kun er å sikre likebehandling av inntekter som normalt er omfattet av fritaksmetoden, harmonerer dette godt. At man basert på ordlyden skal kunne tolke inn at urealiserte verdiendringer på objekter under fritaksmetoden også skal inngå i faktorens teller, kan ikke forsvares hvis man tar utgangspunkt i en naturlig forståelse av ordlyden. Forutberegnelighet tilsier også at man bør legge den mest naturlige forståelsen av ordlyden til grunn.

Det er således svært utfordrende å tolke sjablongregelen annerledes slik den er utformet, særlig når man ser hen til et svært begrenset omfang av vurderinger i forarbeidene som kan trekke i en annen retning. Det foreligger heller ingen andre tungtveiende rettskilder, slik som nemndsavgjørelser eller dommer, som støtter en

annen forståelse. Dette må imidlertid ses i sammenheng med at det på nåværende tidspunkt ikke er behandlet slike saker i skatteklagenemnda eller rettsinstansene.

Skattemyndighetenes tolkning av sjablongregelen har imidlertid potensiale til å støte an mot det overordnede formålet med de nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak, som var å fjerne utilsiktede skjevheter i beskatningen ved å tydeliggjøre skillet mellom kundenes midler og selskapets midler. Dersom skattemyndighetenes tolkning av sjablongregelen ikke harmonerer med dette formålet, vil dette innebære at lovgiver ikke lykkes fullt ut ved utarbeidelsen av de nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak.

Det neste spørsmålet vil da være om rimelighetshensyn tilsier at urealiserte verdiendringer på objekter under fritaksmetoden likevel bør inngå i faktorens teller ved beregningen av sjablongfradraget.

Ettersom skattekontoret tidligere lagt seg på en utvidende tolkning av sjablongregelen, kan dette være et godt argument for at også nåværende sjablongregel kan tolkes utvidende. Og dersom sjablongregelens formål er sikre likebehandling av alle inntektstyper, vil dette harmonere godt.

Det må således undersøkes hvorvidt man kan legge til grunn en utvidet tolkning av sjablongregelen hvis man tar utgangspunkt i en mer formålsorientert, konsekvensbasert tolkning, for å sikre at det overordnede formålet med det nye skatteregimet ivaretas.⁹⁶ Dette innebærer at dette overordnede formålet, i tillegg til økonomiske konsekvenser, vektlegges i vurderingen. Dette behandles i neste kapittel.

6. Overordnet formål – fjerne utilsiktede skjevheter i beskatningen

6.1. Historisk utvikling i skattepliktig inntekt

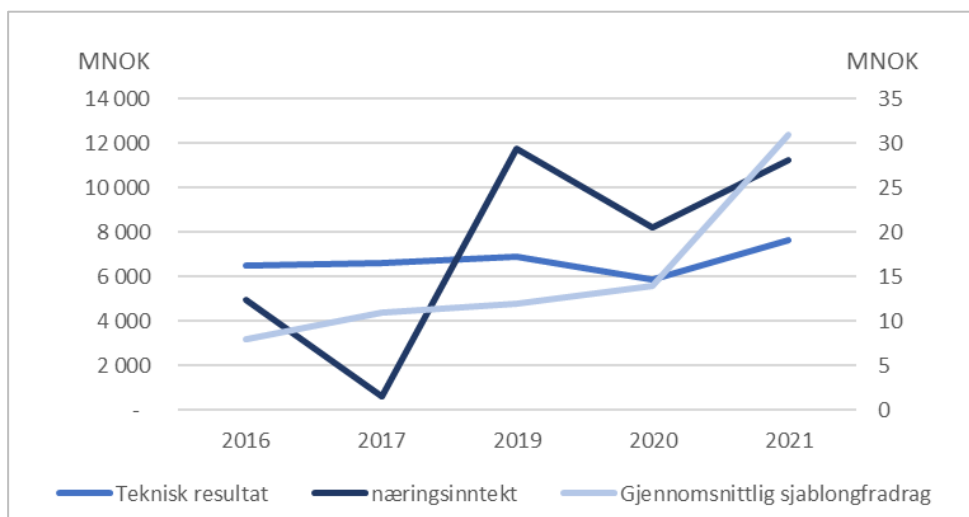
De nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak må antas å ha påvirket selskapenes næringsinntekt i stor grad. Næringsinntekten viser den totale

---

⁹⁶ Bergo 2022

skattepliktige inntekten i selskapene, samlet for det tekniske og ikke-tekniske regnskapet.

Nedenfor vises en graf hvor en generell utvikling av henholdsvis teknisk resultat⁹⁷ og næringsinntekt⁹⁸ (venstre akse) og gjennomsnittlig sjablongfradrag⁹⁹ (høyre akse) i perioden 2016-2021 fremstilles.¹⁰⁰

Som det fremgår, har teknisk resultat vært relativt stabilt siden 2016, mens næringsinntekten og sjablongfradraget har hatt en merkbar økning.¹⁰¹ Særlig verd å merke seg, er utviklingen i næringsinntekten fra 2017 (det gamle skatteregimet) til 2019 (det nye skatteregimet). En økning i næringsinntekten tilsier en tilsvarende økning i betalbar skatt for selskapene.

Skattebelastningen for liv- og pensjonsforetak har med andre ord økt i det nye skatteregimet. I det nye skatteregimet inneholder selskapets andel av overskuddet beskattede, urealiserte verdiendringer på fritaksinstrumenter, som etter

⁹⁷ Statistikkbanken SSB.no, Se vedlegg 4.3

⁹⁸ Næringsinntekten er hentet fra et uttrekk fra Skatteetatens datavarehus, Se vedlegg 4.1

⁹⁹ Det er her bevisst valgt å justere bort 2018 ettersom dette året også omfatter overgangsregelen, som ikke ville gi et representativt bilde av generell utvikling. Det gjennomsnittlige sjablongfradraget er basert på tall fra Skatteetatens datavarehus som viser rapportert sjablongfradrag for et utvalg selskaper, som deretter er beregnet som gjennomsnitt per selskap. Se vedlegg 4.1

¹⁰⁰ Såfremt det ikke avgis konsernbidrag med skatteeffekt til et konsernselskap, dog med de begrensninger som gjelder for konsernbidrag avgitt fra kundemidlene jf. skatteloven § 8-5 femte ledd

¹⁰¹ Det er viktig å være oppmerksom på at næringsinntekten er redusert med det enkelte års sjablongfradrag.

skattekontorets syn ikke skal avhjelpes av sjablongfradraget. Dersom dette overskuddet hadde vært opptjent i selskapsmidlene, ville både fritaksinntekter og urealiserte verdiendringer blitt justert ut av skattepliktig inntekt.¹⁰²

Ettersom skjevheter i det gamle skatteregimet medførte at selskapene betalte uforholdsmessig lite skatt, må denne utviklingen i stor grad å være i tråd med lovgivers intensjoner. Det nye skatteregimet må således anses for å være mer i tråd med skatteevneprinsippet enn det gamle skatteregimet var. Men dersom sjablongfradraget skal beregnes på en slik måte at liv- og pensjonsforetak skattlegges hardere enn andre selskaper, tilsier dette at det nå har oppstått nye skjevheter i beskatningen av liv- og pensjonsforetak.

Samtidig ligger det i begrepet «sjablong» at man ikke nødvendigvis vil treffe nøyaktig 100% når man skal justere for effekten av at kunde- og selskapsmidler følger ulike skatteregler. Skulle tolkningsalternativ 1 innebære at beregnet sjablongfradrag forårsaker skjevheter i beskatningen av liv- og pensjonsforetak, må dette antakelig begrunnes ut ifra en kvalifisert urimelighet.

Hvor stort avvik det foreligger mellom de to tolkningsalternativene vil således kunne kaste lys over behovet for en klargjøring av rettstilstanden på dette området. I det følgende vil de to angitte tolkningsalternativene drøftes i lys av regneeksempler og formålsbetraktninger.

6.2. Effekten av tolkningsalternativene

Tolkningsalternativ 1 tilsier at sjablongfradraget skal beregnes på samme måte som før lovendringen i 2018. Dette innebærer at det kun er realiserte fritaksinntekter skal inngå i faktorens teller, på lik linje med sjablongfradraget i det gamle skatteregimet. Tolkningsalternativ 2 tilsier at også urealiserte verdiendringer på finansielle anleggsmidler kan inngå i faktorens teller.

Det kan stilles spørsmål ved hvilken effekt disse to tolkningsalternativene har på sjablongfradragets størrelse. Dette vil åpenbart variere basert på eiendeler, porteføljesammensetning og konjunktursvingninger, men vil søkes belyst ved at

---

¹⁰² Etter blant annet skatteloven §§ 2-38, 6-1 og 14-5

man tar utgangspunkt i ett konkret eksempel og beregner sjablongfradraget basert på de to tolkningsalternativene:

Alternativ 1) Det er ingen endring i hvordan sjablongfradraget skal beregnes

	Kundeportefølje A	Kundeportefølje B
Fritaksinntekter	80 000 000	30 000 000
Øvrige inntekter	200 000 000	320 000 000
Sum overskudd	280 000 000	350 000 000
Overskuddsdeling	20 %	35 %
Selskapets andel	56 000 000	122 500 000
Faktor	0,29	0,09
Sjablongfradrag	16 000 000	10 500 000

Alternativ 2) Beregningen av sjablongfradraget er endret slik at urealiserte verdiendringer på objekter under fritaksmetoden skal inngå i telleren ved beregningen av faktoren

	Kundeportefølje A	Kundeportefølje B
Realiserte fritaksinntekter	80 000 000	30 000 000
Urealiserte fritaksinntekter	50 000 000	100 000 000
Øvrige inntekter	150 000 000	220 000 000
Sum overskudd	280 000 000	350 000 000
Overskuddsdeling	20 %	35 %
Selskapets andel	56 000 000	122 500 000
Faktor	0,46	0,37
Sjablongfradrag	26 000 000	45 500 000

Samlet beregnet sjablongfradrag ved alternativ 1 er 26 500 000 kroner, mens beregnet sjablongfradrag ved alternativ 2 er 71 500 000 kroner. I dette eksemplet innebærer således to ulike tolkningsalternativene en differanse i skattepliktiges disfavør på 45 000 000 kroner.

Effekten som er beregnet ovenfor gjelder isolert for ett år. Et sjablongfradrag som er beregnet med utgangspunkt i alternativ 1 innebærer at urealiserte verdiendringer beskattes løpende. Sammenliknet med andre selskaper, vil liv- og pensjonsforetakene skattlegges hardere.

Basert på dette er det vanskelig å argumentere for at beskatningen av liv- og pensjonsforetak er likestilt med andre selskaper, med mindre den skjeve skattebelastningen vil avhjelpes av et korrigerende sjablongfradrag det året

investeringen realiseres. Hvis dette er tilfellet, vil det utsatte sjablongfradraget uansett medføre en stor likviditetsbelastning for enkelte selskap, særlig hvis det går lang tid før investeringen realiseres. Dette drøftes nærmere i det følgende.

6.3. Beskattede verdiendringer på aksjer i datterforetak

Som det kan utledes av pkt. 3.4 og 5.4, vil det i all hovedsak være urealiserte verdiendringer på aksjer i datterforetak som har skapt usikkerhet og eventuelle skjevheter.¹⁰³ Disse verdiendringene knytter seg i stor grad til verdistigning på datterforetakenes investeringseiendommer.

Fast eiendom er normalt langsiktige investeringer, som holdes i mange år før de realiseres. Et eventuelt sjablongfradrag som skal motsvare tidligere års beskattede verdistigning vil derfor kunne falle mange år senere. Kundene tilordnes likevel den årlige urealiserte verdistigningen. Det ville være svært urimelig hvis det kun var aktive kunder på realisasjonstidspunktet som fikk glede av verdistigningen.

Et spørsmål er om det blir riktig at disse verdiendringene ikke skal gis effekt i sjablongfradraget før investeringen rent faktisk realiseres. Videre må det søkes avklart hvorvidt dette vil resultere i et stort sjablongfradrag i realisasjonsåret, som avhjelper tidligere års beskatning av verdistigningen på eiendommen.

Det må oppstilles to klare forutsetninger for dette utgangspunktet. For det første, vil dette forde at det regnskapsmessige gevinst- og tapsoppgjøret foretas på en slik måte at regnskapsmessig gevinst omfatter tidligere års verdistigning på eiendommen. I tillegg må eiendelene og kontraktene i den enkelte kundeportefølje være relativt konstante over hele perioden, slik at overskuddsdelingen til selskapet beregnes ut fra samme antall kontrakter, med samme overskuddsdeling som tidligere år.

Det vil først undersøkes hvordan realisasjonsgevinsten beregnes i regnskapet, for å avklare hvorvidt eventuelle verdiøkninger i sin helhet omfattes av et realisasjonsoppgjør.

---

¹⁰³ Urealiserte verdiendringer på finansielle omløpsmidler motsvares i sin helhet av avsetninger til kursreguleringsfondet.

Som det fremgår under pkt. 3.3 og 3.4 føres eiendeler i kundemidlene i all hovedsak etter virkelig verdis prinsipp. Dette innebærer at bokført verdi av eiendommen vil justeres tilsvarende den resultatførte verdiendringen det enkelte år.¹⁰⁴ En gevinst som oppstår ved endring i en investeringseiendoms virkelige verdi innregnes i resultatet,¹⁰⁵ og gjenspeiles i en tilsvarende økning i bokført verdi. Bokført verdi av eiendommen må således antas å ligge tett opptil markedsverdi til enhver tid.¹⁰⁶

Ved senere realisasjon av eiendommen, fastsettes regnskapsmessig gevinst eller tap som differansen mellom netto salgsvederlag og eiendelens balanseførte verdi.¹⁰⁷ Gevinsten eller tapet innregnes i resultatet i realisasjonsåret. Dette kan vises gjennom følgende eksempel, hvor det forutsettes at en eiendom holdes i fem år før den realiseres.¹⁰⁸ Eiendommen kjøpes i 2018 for 50 000 000, og selges i 2023 for 70 000 000. Fra år 1 til år 5 forutsettes det en verdistigning på 6%.¹⁰⁹

	2018	2019	2020	2021	2022
Balanseført verdi	50 000 000	53 000 000	56 180 000	59 550 800	63 123 848
Verdistigning 6%	3 000 000	3 180 000	3 370 800	3 573 048	3 787 431
Utgående verdi	53 000 000	56 180 000	59 550 800	63 123 848	66 911 279

	2023
Salgssum	70 000 000
Balanseført verdi	<u>66 911 279</u>
Realisasjonsgevinst	<u>3 088 721</u>
Beskattede verdiendringer 2018-2022	<u>16 911 279</u>
Samle gevinst over perioden	<u>20 000 000</u>

Som regneeksemplet viser, vil ikke den regnskapsmessige gevinsten gjenspeile tidligere års beskattede verdiendringer i realisasjonsåret. Dette innebærer at

¹⁰⁴ I tillegg til regnskapsmessige avskrivninger

¹⁰⁵ IAS 40.35

¹⁰⁶ Men justert for regnskapsmessige avskrivninger

¹⁰⁷ IAS 40.65

¹⁰⁸ Av forenklingssyn ses det her bort ifra årlige regnskapsmessige avskrivninger som vil redusere bokført verdi noe.

¹⁰⁹ Dette er basert på et vektet gjennomsnitt av prisutviklingen på næringseiendom på landsbasis og prisutviklingen på kontoreiendom med høy standard sentralt i Oslo, hentet fra Finanstilsynets publiserte rapport «Finansielt Utsyn Juni 2022» 7. juni 2022, Kapittel 1 figurer og bakgrunnsdata: Økonomisk utvikling og risikoområder (xlsx)

selskapene vil måtte føre et slags skyggeregnskap for skatteformål, for å kunne innregne alle foregående års beskattede verdiendringer i et stort sjablongfradrag i realisasjonsåret. Denne løsningen medfører at faktorens teller ikke har sammenheng med faktorens nevner i realisasjonsåret. En slik beregning kan bli komplisert og vanskelig å kontrollere for skattemyndighetene.

I praksis innebærer denne løsningen at sjablongfradraget i realisasjonsåret følger en annen tidfesting av urealiserte verdiendringer enn både det som følger av sktl. § 8-5 fjerde ledd, og det som følger av regnskapsreglene. I årene frem til realisasjon av investeringen oppstår det dermed årlig en slags «skjult» midlertidig forskjell mellom skatt og regnskap, og tilhørende utsatt skattefordel. Således vil selskapene ha en utsatt skattefordel som ikke blir synliggjort.

Skattemyndighetene har ikke gitt noen føringer for en slik løsning, og det er heller ikke gitt veiledning til hvordan dette eventuelt skal løses i praksis i selskapenes skatterapportering og årsregnskap. Dessuten er det en forutsetning for midlertidige forskjeller at det foreligger en skattemessig verdi på eiendelen, som ikke samsvarer med den regnskapsmessige verdien. Noe slikt foreligger ikke her. I denne forbindelse kan det vises til følgende avsnitt i Skattedirektoratets prinsipputtalelse:¹¹⁰

Skattedirektoratet forutsetter at det tekniske resultatet som fremgår av regnskapet legges til grunn for skattleggingen etter skatteloven § 8-5 ny fjerde ledd, uten justeringer (utover eventuelt fradrag etter FSFIN 8-5-2). Det skal derfor ikke oppstå permanente eller midlertidige forskjeller for skatteformål knyttet til inntektene som skattlegges etter skatteloven § 8-5 ny fjerde ledd.

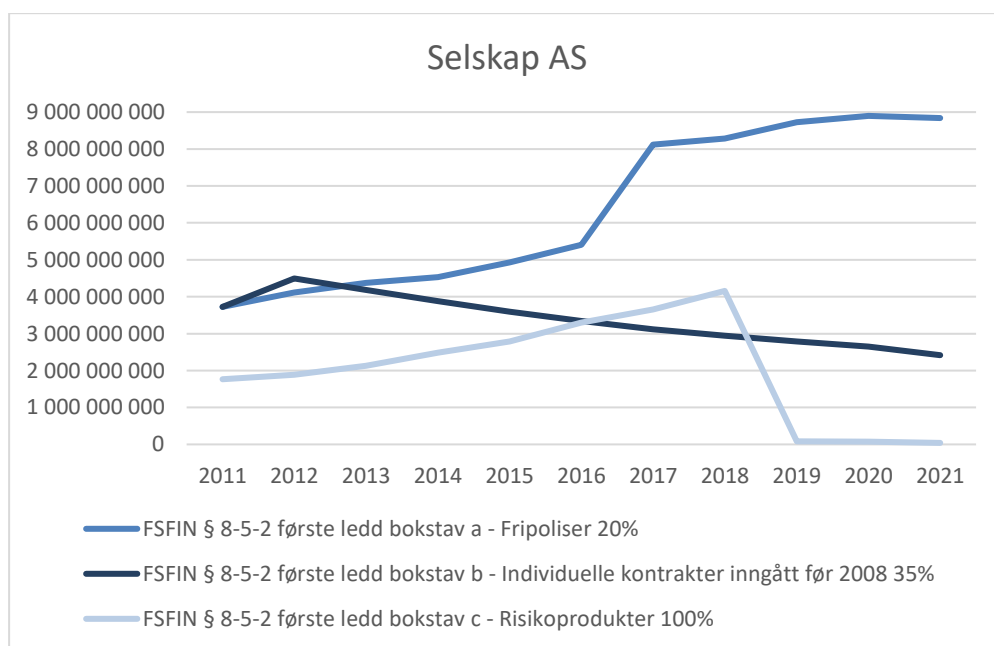
Etter Skattedirektoratets vurdering skal det ikke oppstå midlertidige eller permanente forskjeller for inntekter som skattlegges etter sktl. § 8-5 fjerde ledd, med unntak av korrigeringen for det årlige sjablongfradraget. Men ved å legge tolkningsalternativ 1 til grunn, er det i praksis dette som skjer.

---

¹¹⁰ Skattedirektoratet (Prinsipputtalelse) 2018 pkt. 1

Som nevnt må det også undersøkes hvorvidt eiendelene og kontraktene i den enkelte kundeportefølje vil være relativt konstante over hele perioden. Ettersom det er helt vanlig at nye kunder kommer inn, kontrakter avsluttes, og forutsetninger endrer seg, kan det legges til grunn at kundeporteføljenes sammensetning av forsikringskontrakter er ikke konstant over tid. I tillegg er det slik at flere av kontraktene som omfattes av sjablongregelen ikke lenger selges, slik at disse kontraktene må antas å følge en degressiv kurve. Det kan derfor ikke forutsettes at det vil være samme overskuddsdeling til selskapet som det har vært tidligere år når investeringen en gang realiseres.

Dette kan illustreres med følgende graf, som viser utviklingen i premiereserven i et selskap («Selskap AS») knyttet til de tre kontraktsgruppene som omfattes av sjablongregelen:¹¹¹

Som det fremgår av grafen, har samtlige tre kontraktsgrupper hatt relativt store endringer over en ti-årsperiode. Dette kan blant annet skyldes endring i kontrakts sammensetning, konvertering av kontrakter til en annen type

¹¹¹ Se vedlegg 4.2

forsikringskontrakt, oppreserveringer¹¹² og organisasjonsmessige endringer slik som for eksempel utfisjoning av en kontraktsgruppe.

I grafen fremgår det tydelig at kontrakter omfattet av FSFIN § 8-5-2 første ledd bokstav b ikke har vært solgt siden 2008.¹¹³ For Selskap AS har disse kontraktene nærmest halvert seg over ti-årsperioden. Som en følge av dette, kan selskapene stå overfor en situasjon der tidligere års verdistigning er beskattet fullt ut, men ikke kan være gjenstand for sjablongfradrag i realisasjonsåret siden det ikke foreligger noen overskuddsdeling mellom kunde- og selskapsmidler. Det er uklart om lovgiver og skattemyndighetene har tatt inn over seg denne innlåsningseffekten.

Som nevnt under pkt. 4.3 kan enkelte av kontraktene som omfattes av sjablongregelen også tilbys av skadeforsikringsforetak. Ettersom skadeforsikringsforetak ikke er omfattet av sktl. § 8-5 fjerde ledd, vil urealiserte verdiendringer trekkes ut av skadeforsikringsforetakets skattepliktige inntekt. Som en følge av dette vil skadeforsikringsforetakene skattlegges mildere enn liv- og pensjonsforetak for de samme forsikringskontraktene.

Det kan i denne sammenheng vises til følgende kommentar i Skattedirektoratets høringssvar i 2018:¹¹⁴

Som nevnt i høringsnotatet er det overordnede prinsippet ved skattelegging av kundemidlene i liv- og pensjonsforetak skattenøytralitet og et mål om at avkastning på kundemidlene skal skattlegges på kundenes hånd. Forslaget legger imidlertid opp til visse unntak fra dette prinsippet, blant annet knyttet til inntekter etter skatteloven § 2-38 tredje ledd. Skattedirektoratet legger til grunn at dette er for å sikre like konkurransevilkår mellom liv- og pensjonskasser og andre spareformer.

Denne kommentaren knyttes til det opprinnelige forslaget om en ekstrabeskatning av aksjeinntekter utenfor fritaksmetoden,¹¹⁵ og slik det fremgår mente

---

¹¹² Slik som pålagte oppreserveringer til nytt dødelighetsgrunnlag (statistisk økt forventet levealder)

¹¹³ Det vises her til kommentaren i fotnote 56 under pkt. 4.2

¹¹⁴ Skattedirektoratet (Høringssvar) 2018 s. 2

Skattedirektoratet at dette vil sikre like konkurransevilkår mellom liv- og pensjonsforetak og andre spareformer. Selv om forslaget om eventuell ekstrabeskatning av aksjeinntekter utenfor fritaksmetoden ikke har direkte relevans for sjablongregelen, har likevel Skattedirektoratets syn på konkurransevilkår overføringsverdi.

Opgavens problemstilling søkte svar på hvorvidt endringen i skattereglene for liv- og pensjonsforetak i 2018 medførte konsekvenser for beregningen av sjablongfradraget. Skattemyndighetenes klare oppfatning er at sjablongfradraget skal beregnes på samme måte som før lovendringen. Refleksjoner knyttet til dette fremgår i oppgavens siste kapittel.

7. Rett skatt til rett tid?

Som oppgaven har redegjort for, må legges til grunn at skattemyndighetenes tolkning av sjablongregelen innebærer at det har oppstått nye skjevheter i beskatningen av liv- og pensjonsforetak.

Selv ved å føre et slags skyggeregnskap over beskattede, urealiserte verdiendringer og kreve et høyt sjablongfradrag i året investeringen realiseres, vil liv- og pensjonsforetak ha en likviditetsbelastning som ikke andre selskaper har. Dette kan hverken anses for å være i tråd med skatteevneprinsippet, eller fremme like konkurransevilkår. I tillegg vil det være krevende å holde en slik oversikt, og svært utfordrende for skattemyndighetene å kontrollere i ettertid.

Reelle hensyn taler derfor for at urealiserte verdiendringer på finansielle anleggsmidler bør inngå i faktorens teller. Dette vil gjøre at selskapets andel av overskuddet, vil motsvares at et korresponderende sjablongfradrag samme år som den urealiserte gevinsten beskattes. På denne måten vil man sikre at det årlige sjablongfradraget beregnes slik at den årlige skattebelastningen blir tilnærmet lik andre selskaper.

På tross av at skattemyndighetene tidligere har tolket fastsettelsen av faktorens nevner noe utvidende, er det likevel usikkert om sjablongregelens någjeldende

---

¹¹⁵ Dette forslaget ble ikke videreført i de endelige skattereglene for liv- og pensjonsforetak

ordlyd kan tolkes utvidende når det gjelder hvilke inntekter som kan inngå faktorens teller. Det er likevel et åpent spørsmål om skattemyndighetene ville lagt seg på en utvidende tolkning av sjablongregelens någjeldende ordlyd, dersom skjevhetene hadde gått i de skattepliktiges favør.

Det må antas at eventuelle omtvistede beløp i slike skattesaker vil være av vesentlig størrelse. Ettersom behandlingstiden i skatteklagenemnda for tiden er svært lang, og at en slik sak antakeligvis vil føres for domstolene, vil det gå flere år fra man klager på et eventuelt vedtak til det foreligger en endelig avklaring.

Ettersom hovedformålet med de nye skattereglene for liv- og pensjonsforetak var å fjerne utilsiktede skjevheter i beskatningen, må eventuelle nye skjevheter antas å være utilsiktede. Et spørsmål man da bør stille seg, er hvorvidt en ordlyd som medfører en såpass klar skjevhet, bør løses av lovgiver gjennom en justering av sjablongregelen, i stedet for at de skattepliktige belastes med skattesaker som er utløst av et sjablongfradrag som er beregnet på en slik måte at dette hovedformålet ivaretas.

Referanseliste

Lov og forskrift

1988 Lov 10. juni 1988 nr. 39 Lov om forsikringsvirksomhet. (*) [OPPHEVET]

Norsk Lovkommentar. Note 122 til 1988 Lov 10. juni 1988 nr. 39 Lov om forsikringsvirksomhet. (*) [OPPHEVET] § 8-1 (overskudd i livsforsikring) på rettsdata.no

1990 Forskrift 01. juni 1990 nr 430 Forskrift om overskudd i livsforsikring [OPPHEVET]

1999 Lov 26. mars 1999 nr. 14 Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

1999 Forskrift 19. november 1999 nr 1158 - Forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14.

1998 Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven).

2006 Forskrift 30. juni 2006 nr 869 Forskrift til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.)

2015 Forskrift 18. desember 2015 nr 1824 Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak

Forarbeider, høringer

Prop. 1 LS (2012–2013) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak) Skatter, avgifter og toll 2013

Høringsnotat av 12. april 2013 – Høring - Forskrift om beskatning av aksjer mv. som forvaltes av livsforsikringsselskap og pensjonsforetak

Høringsnotat av 7. februar 2018 – Høring - forslag til endringer i skattereglene for forsikrings- og pensjonsforetak

Finans Norges høringssvar av 7. mai 2018 til forslag til endringer i skattereglene for forsikrings- og pensjonsforetak

Prop. 1 LS (2018 –2019) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Prop. 1 LS (2019 –2020) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Prop. 1 LS (2020-2021) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak) Skatter, avgifter og toll 2021

Litteratur

Bergo, Knut, *Rett praksis – Lærebok i norsk juridisk metode*, Fagbokforlaget, Oslo 2022

Skattedirektoratet *Skatte-ABC 2022*, Oslo 2022

Administrative uttalelser

Kredittilsynet. Rundskriv 71/1990. *Forsikringsvirksomhetslovens § 3-2 – Regler om tilbakeholdelse av overskuddsmidler og utbyttebegrensninger*. 5. desember 1990

Finanstilsynet. *Retningslinjer for oppreservering og anvendelse av overskudd for å dekke økte avsetninger i kollektiv pensjonsforsikring*. 2. april 2014

Sentralskattekontoret for Storbedrifter. *SFS sin forståelse av Finansdepartementets skatteforskrift § 2-38-2*. 29. april 2016 [Informasjonsbrev]

Skattedirektoratet. *Endringer i skattereglene for liv- og pensjonsforetak*. 21. desember 2018 [Prinsipputtalelse]

Skatteetaten, Innsats, Storbedrift Bank og Forsikring. *Informasjonsbrev nr. 1 – Skattefastsetting i forsikringsforetak*. 10. mars 2021 [Informasjonsbrev]

Artikler

Kvinge Toften, Karoline, Røise, Jonas og Sellæg, Finn Espen «Del I – livsforsikring: Regnskapsføring i forsikringselskaper» *Revisjon og Regnskap* nr. 6 (2021)

Regnskapsstandarder

IAS 16 - Property, plant and equipment [engelsk versjon, konsolidert t.o.m. 01.01.2022]

IAS 39 - Financial Instruments: Recognition and Measurement [engelsk versjon, konsolidert t.o.m. 01.01.2022]

IAS 40 - Investment Property [engelsk versjon, konsolidert t.o.m. 01.01.2022]

Tallmateriale

Finanstilsynets publiserte rapport «Finansielt Utsyn Juni 2022» 7. juni 2022
Og Kapittel 1 figurer og bakgrunnsdata: Økonomisk utvikling og risikoområder (xlsx)

Statistisk Sentralbyrå. 07494: *Pensjonskasser. Resultatregnskap (mill. kr), etter resultatpost, statistikkvariabel og år.* Rapport generert i Statistikkbanken
<https://www.ssb.no/statbank/table/07494/>

Statistisk Sentralbyrå. 08490: *Livsforsikringselskaper. Resultatregnskap (mill. kr), etter resultatpost, statistikkvariabel og år.* Rapport generert i Statistikkbanken
<https://www.ssb.no/statbank/table/08490/>

Skatteetatens datavarehus. Uttrekk, aggregerte tall rapportert sjablongfradrag i Næringsoppgaven for årene 2015 – 2021, Uttrekk som viser utviklingen i næringsinntekt og fremførbart underskudd for årene 2015 - 2021

Resultatregnskap

Beløp i tusen

	Note	2021	2020
Teknisk regnskap for livsforsikring			
Premieinntekter			
Forfalt premie, brutto	1,2	560 641	962 373
- Avgitte gjenforsikringspremier		-26 927	9 829
Overført premiereserve fra andre forsikringselskaper	1,2,21		101 588
Sum premieinntekter for egen regning		<u>533 713</u>	<u>1 073 790</u>
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
Renteinntekter		12 396	11 632
Verdiendring på investeringer		19 404	18 244
Realisert gevinst og tap på investeringer		40 192	9 219
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	1,2,9,10,11	<u>71 992</u>	<u>39 094</u>
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen			
Verdiendringer på investeringer/Realisert gevinst og tap på investeringer	1,2	-	65 713
Andre forsikringsrelaterte inntekter			
Provisjonsinntekter	1,2	51	11 371
Andre forsikringsrelaterte inntekter	3		227 600
Sum andre forsikringsrelaterte inntekter		<u>51</u>	<u>238 971</u>
Erstatninger			
Utbetalte erstatninger			
Brutto		126 693	170 719
- Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger	17	-4 939	-11 578
Endring i erstatningsavsetninger			
Brutto	17	103 595	30 237
- Endring av gjenfors.andel av erstatningsavsetninger	17	-20 755	33 337
Overføring av premiereserve til andre forsikringselskaper		-	4 742 699
Sum erstatninger	1,2	<u>204 594</u>	<u>4 965 413</u>
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelses-kontraktfastsatte forpliktelser			
Endring i premiereserve		102 970	86 523
Fra (til) premiereserve, brutto	17		-
Endring gjenforsikringsandel av premiereserven		-10 993	-14 126
Endring i kursreguleringsfond		-6 900	20
Endring tilleggsavsetning		-1 132	282
Endring i teknisk avsetning for skadeforsikringsvirksomheten	17	9 627	4 390
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	1,2	<u>93 573</u>	<u>77 088</u>
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelses-investeringsvalgportefølje			
Avsetning i livsforsikring med investeringsvalg		-	-4 236 855
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Salgskostnader	4	89 258	101 680
Forsikringsrelaterte adm. kostnader	4,6,8,13	133 175	180 923
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	1,2	<u>222 433</u>	<u>282 602</u>
Resultat av teknisk regnskap		<u>85 156</u>	<u>329 320</u>
Ikke teknisk regnskap for livsforsikring			
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
Renteinntekter		4 773	7 731
Verdiendring på investeringer		7 471	12 126
Realisert gevinst og tap investeringer		15 475	6 127
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	1,2,9,10	<u>27 719</u>	<u>25 985</u>
Andre inntekter		54	54
Andre kostnader	21	7 600	
Resultat av ikke-teknisk regnskap	1,2	<u>20 174</u>	<u>26 039</u>
Resultat før skattekostnad		<u>105 330</u>	<u>355 359</u>
Skattekostnad	7	22 622	86 233
Resultat før andre resultatkomponenter		<u>82 708</u>	<u>269 126</u>
Andre resultatkomponenter			
Aktuarielle gevinster og tap på pensjonsytelser		47	-1 043
Skatt på andre resultatkomponenter		<u>-12</u>	<u>261</u>
TOTALRESULTAT		<u>82 744</u>	<u>268 344</u>

Balanse

Beløp i tusen

EIENDELER	Noter	31/12/2021	31/12/2020
Eiendeler i selskapsporteføljen			
Immaterielle eiendeler			
Andre immaterielle eiendeler	13	19 115	7 106
Sum immaterielle eiendeler		<u>19 115</u>	<u>7 106</u>
Investeringer			
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall	9,10	99 862	127 213
Finansielle eiendeler til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	9,10	56 890	82 533
Renteplasseringer	9,10	242 555	407 035
Eiendomsfond	9,10	82 903	80 086
Plasseringsmidler bank	9,10	1 568	3 371
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi		<u>383 916</u>	<u>573 025</u>
Sum investeringer		<u>483 778</u>	<u>700 238</u>
Fordringer			
Fordringer i forbindelse med direkte forsikring		885	1 067
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforetninger	20	19 218	25 678
Fordring på konsernselskap	12	13 500	35 000
Andre fordringer			105
Sum fordringer		<u>33 603</u>	<u>61 850</u>
Andre eiendeler			
Anlegg og utstyr	13	2 118	1 121
Eiendom	13	3 338	3 547
Kasse, bank	5	33 259	27 476
Sum andre eiendeler		<u>38 716</u>	<u>32 145</u>
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		3 787	3 911
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		<u>578 999</u>	<u>805 250</u>
Eiendeler i kundeporteføljen			
Investeringer			
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall	9,10,11	259 358	191 395
Finansielle eiendeler til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	9,10,11	147 753	124 172
Renteplasseringer	9,10,11	629 958	612 390
Eiendomsfond	9,10,11	215 313	120 491
Plasseringsmidler bank	9,10,11	4 072	5 072
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi		<u>997 095</u>	<u>862 125</u>
Sum investeringer		1 256 453	1 053 520
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser i kollektivporteføljen			
Gj.forsikringsandel av erstatningsavsetning i kollektivporteføljen	17	67 069	46 315
Sum eiendeler i kundeporteføljene		1 323 522	1 099 834
SUM EIENDELER		<u>1 902 520</u>	<u>1 905 084</u>

Balanse fortsetter

Beløp i tusen

	Noter	31/12/2021	31/12/2020
EGENKAPITAL OG GJELD			
Innskutt egenkapital			
Selskapskapital			
Aksjekapital (1.750.000 aksjer pål. 100,-)		175 000	175 000
Overkursfond		-	-
Annen innskutt egenkapital		35 000	35 000
Sum innskutt egenkapital		<u>210 000</u>	<u>210 000</u>
Opptjent egenkapital			
Fond			
Risikoutjevningfond		44 459	62 503
Garantiaavsetning		4 200	3 500
Annen opptjent egenkapital		318 747	218 660
Sum opptjent egenkapital		<u>367 406</u>	<u>284 662</u>
Sum egenkapital	14,15,16	<u>577 406</u>	<u>494 662</u>
Forsikringsforpliktelse i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelse			
Premiereserve	17	571 977	469 007
Tilleggsavsetning	16	4 660	5 792
Kursreguleringsfond		-	6 900
Erstatningsavsetning		597 445	493 850
Andre tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		37 788	28 161
Sum forsikringsforpliktelse i livsforsikring - kontraktsfastsatte		<u>1 211 870</u>	<u>1 003 709</u>
Avsetning for forpliktelse			
Pensjonsforpliktelse	8	8 076	7 304
Forpliktelse ved skatt			
Forpliktelse ved periodeskatt	7	22 614	81 796
Forpliktelse ved utsatt skatt	7	9 046	7 668
Sum avsetning for forpliktelse		<u>39 736</u>	<u>96 768</u>
Forpliktelse			
Skyldig utbytte/konsemsbidrag	18	-	268 000
Gjeld i forbindelse med direkte forsikring			-
Gjeld til reassurandør		25 559	-
Gjeld til konsemselskap		5 488	-
Andre forpliktelse	18,21	10 262	19 317
Sum forpliktelse		<u>41 309</u>	<u>287 317</u>
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Andre påløpte kostnader og ikke mottatte inntekter	19	32 199	22 629
Sum egenkapital og forpliktelse		<u>1 902 520</u>	<u>1 905 084</u>

* Årsregnskap signeres elektronisk.

Bergen, 24.mars 2022

 Vegar Styve
styreleder

 Anne-Grethe Knudsen
nestleder

Kjersti Nordheim

 Stian Osa
ansattvalgt

 Elin Sture Næss
daglig leder

Vedlegg 2 – Sktl. § 8-5

(1) Forsikrings- og pensjonsforetak gis fradrag for avsetninger til forsikringsforpliktelser etter følgende regler:

a. Skadeforsikringsforetak gis fradrag for

1. avsetning for ikke opptjent bruttopremie etter forskrift 18. desember 2015 nr. 1775 om årsregnskap for skadeforsikringsforetak § 3-5 første ledd,
2. avsetning for ikke avløpt risiko etter forskrift 18. desember 2015 nr. 1775 om årsregnskap for skadeforsikringsforetak § 3-5 annet ledd og
3. erstatningsavsetning etter forskrift 18. desember 2015 nr. 1775 om årsregnskap for skadeforsikringsforetak § 3-5 tredje ledd.

b. Livsforsikringsforetak og pensjonsforetak gis fradrag for

1. avsetning til forsikringsfond eller annet fond som tilsvarer midler i investeringsvalg- og kollektivportefølje og
2. avsetninger som nevnt i a.

(2) Gjensidig livsforsikringsselskap kan skattefritt overføre sikkerhetsfond som det har pr. 31. desember 1987, til egenkapitalfondet. Tilsvarende gjelder for livsforsikringsaksjeselskap og forsikringsallmennaksjeselskap der aksjonærene i selskapet eller holdingselskap er interesseorganisasjon eller samvirkeforetak.

(3) Ved omdanning av gjensidig livsforsikringsselskap til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap plikter selskapet å inntektsføre de midlene som er overført skattefritt fra sikkerhetsfond til egenkapitalfond. Tilsvarende gjelder dersom aksjer i selskapet overdras eller utstedes til andre enn interesseorganisasjoner og samvirkeforetak.

(4) Regnskapslovgivningens regler legges til grunn ved skattlegging av inntekter og fradrag for kostnader, herunder gevinst og tap, knyttet til eiendeler som forvaltes i investeringsvalg- og kollektivportefølje i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak. Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av reglene i dette ledd.

(5) Mottatt konsernbidrag i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak, jf. §§ 10-2 til 10-4, er ikke skattepliktig inntekt, for så vidt eierandelen i det

avgivende selskapet forvaltes i investeringsvalg- eller kollektivporteføljen. Avgitt konsernbidrag i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak er ikke fradragsberettiget for giveren eller skattepliktig inntekt for mottakeren for så vidt eierandelen i det mottakende selskapet forvaltes i investeringsvalg- eller kollektivporteføljen.

(6) Ved fusjon og fisjon fastsettes skattemessige verdier i tråd med regnskapsreglene for overtakende selskap, for så vidt gjelder eiendeler som forvaltes i investeringsvalg- og kollektivporteføljen i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak. Differanse mellom verdiene fastsatt etter forrige punktum og skattemessige verdier i overdragende selskap er skattepliktig eller fradragsberettiget for overtakende selskap i året for virkningstidspunktet. Forrige punktum gjelder ikke ved innfusjonering av datterselskaper i livsforsikrings- eller pensjonsforetak som forvaltes i investeringsvalg- eller kollektivporteføljen, i den grad eierandelene i datterselskapet er ført etter egenkapitalmetoden.

(7) Ved overføring av eiendeler etter § 11-21 til investeringsvalg- og kollektivporteføljen i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak, fastsettes skattemessige verdier i tråd med regnskapsreglene for overtakende selskap. Differanse mellom verdiene fastsatt etter forrige punktum og skattemessige verdier i overdragende selskap er skattepliktig eller fradragsberettiget for overtakende selskap i året for overdragelsen.

(8) Ved endring av regnskapsprinsipp som får virkning for investeringsvalg- og kollektivporteføljen i livsforsikringsforetak og pensjonsforetak, skal endring av balansestørrelse som er regnskapsført mot egenkapitalen være skattepliktig eller fradragsberettiget i det året prinsippendringen implementeres.

Vedlegg 3 - FSFIN §§ 2-38-1 – 2-38-2

§ 2-38-1. Hovedregel

Livsforsikringselskap og pensjonsforetak gis fradrag i inntekt som nevnt i skatteloven § 2-38 syvende ledd etter bestemmelsene i § 2-38-2.

§ 2-38-2. Fradragsgrunnlag og fradragsberegning

(1) I grunnlaget for beregning av fradrag etter § 2-38-1 inngår følgende inntekter som tilflyter livsforsikringselskap og pensjonsforetak:

- a. Andel av overskudd etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 tredje ledd,
- b. Andel av overskudd etter forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.) § 7-1,
- c. Andel av overskudd etter forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsvirksomhetsloven (livsforsikring mv.) § 4-1,
- d. Nettoinntekt ved samlet kapitalforvaltning etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-7 niende ledd.

(2) Fradraget utgjør grunnlaget etter første ledd multiplisert med en faktor. Faktoren settes til den del av inntekten etter skatteloven § 2-38 syvende ledd som er benevnt som skattefri etter skatteloven § 2-38 andre til fjerde ledd.

(2) Fradraget skal korrigeres for inntekt etter skatteloven § 2-38 sjettede ledd

Vedlegg 4 - Tallmateriale

4.1. Skatteetatens datavarehus

Sammendrag av hva som er rapportert inn på posten for sjablongfradrag i næringsoppgaven

År	Beløp	Antall selskap
2015	53 214 678	7
2016	75 098 027	9
2017	100 678 604	9
2018	637 193 298	9
2019	139 466 615	12
2020	200 601 726	14
2021	402 142 028	13

Oversikt over inntekt og fremførbare underskudd

År	Fremførbart underskudd	Næringsinntekt	Underskudd
2015	91 973 577 387	3 465 883 631	18 361 110 122
2016	99 631 578 893	4 946 284 568	14 916 167 516
2017	129 111 751 660	591 708 806	32 314 478 372
2018	29 018 187 890	105 982 932 643	13 869 307 293
2019	9 804 964 947	11 761 764 710	155 999 434
2020	9 113 571 744	8 209 137 416	313 078 823
2021	7 831 166 765	11 233 727 356	630 221 199

4.2. «Selskap AS» – Utvikling i premiereserven 2011-2021

Premiereserver (inkl. IBNR/RBNS) pr. 31.12.

Beløp i kroner

	Ind. Sparing før 2008	Fripoliser	Risikoprod. uten overskuddsdeling
Andel rente- overskudd til selskap	35 %	20 %	100 %
2011	4 693 995 000	3 725 782 691	1 762 094 303
2012	4 493 774 816	4 117 189 849	1 887 745 053
2013	4 181 351 160	4 371 974 952	2 133 119 837
2014	3 883 438 922	4 530 280 977	2 486 002 271
2015	3 594 646 691	4 932 295 866	2 786 537 028
2016	3 344 704 224	5 401 548 534	3 297 564 807
2017	3 115 052 684	8 116 912 726	3 656 222 553
2018	2 947 986 740	8 287 204 624	4 157 023 573
2019	2 783 971 186	8 726 120 651	82 971 384
2020	2 652 579 958	8 897 181 216	77 118 859
2021	2 416 791 300	8 835 708 232	40 902 936

4.3. Rapporter – Uttrekk statistikkbank SSB.no

07494: Pensjonskasser. Resultatregnskap (mill. kr), etter resultatpost, statistikkvariabel og år

Pensjonskasser. Resultatregnskap

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Realiserte gevinster(+)/-tap(-) Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	1 286	1 107	3 708	7 032	7 483	5 558	8 440	6 602	8 593	7 064	13 269
Netto verdiendringer Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	-9 264	5 404	14 295	6 344	2 751	2 877	10 527	-12 859	18 084	13 071	15 168
Resultat av teknisk regnskap	710	1 609	-123	-119	925	1 536	1 724	1 133	948	1 182	2 227

08490: Livsforsikringsselskaper. Resultatregnskap (mill. kr), etter resultatpost, statistikkvariabel og år

Resultatregnskap

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Realiserte gevinster(+)/-tap(-) Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	391	4 382	14 683	20 349	21 819	8 309	15 519	12 873	19 693	35 418	27 434
Netto verdiendringer Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	-11 351	8 496	21 298	23 758	2 022	8 393	30 052	-26 897	59 108	5 373	61 194
Resultat av teknisk regnskap for livsforsikring	2 390	3 003	15 246	3 382	17 547	4 927	4 886	6 537	5 944	4 666	5 386